

ALEKSANDER GACA

orcid.org/0009-0006-9067-1650

KONSERWATOR ZABYTEKÓW

**NIEZNANA WERSJA OBRAZU *ALARM* JÓZEFA BRANDTA
W ZBIORACH ZAMKU KÓRNICKEGO
I JEGO OFIARODAWCY:
CEZARY FABIŃSKI I SOJA FABINSKI-TILLER. CZĘŚĆ II**

ABSTRAKT

Artykuł jest drugą częścią tekstu, jaki ukazał się w poprzednim numerze „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej”. Cz. I omawia niepublikowaną dotąd wersję obrazu *Alarm* Józefa Brandta (1841-1915), powstałą w 1896 r. bądź później, i jego losy do końca lat 90., tj. do momentu, gdy stał się własnością Biblioteki Kórnickiej. Cz. II przedstawia sylwetki ofiarodawców obrazu – małżeństwa Cezarego Fabińskiego (1929-1998), muzyka, którego droga artystyczna wiodła od śpiewu estradowego w Polsce po wokalistykę operową w Austrii, oraz Soi Fabinski-Tiller (1932-2019), artystki plastyka (w zakresie scenografii, gobelinu, malarstwa i rysunku), o korzeniach rosyjskich, urodzonej w Pradze, żyjącej i działającej w Austrii (głównie w Wiedniu).

Słowa kluczowe: Józef Brandt, obraz *Alarm*, Biblioteka Kórnicka, Cezary Fabiński, Soja Fabinski-Tiller

ABSTRACT

**UNKNOWN VERSION OF JÓZEF BRANDT'S PAINTING *ALARM*
IN MUSEUM COLLECTIONS OF THE KÓRNIK LIBRARY
AND ITS DONORS: CEZARY FABIŃSKI AND SOJA FABINSKI-TILLER. PART TWO**

The article discusses a previously unpublished version of the painting *Alarm* by Józef Brandt (1841-1915), painted in 1896 or later, held by the Polish Academy of Sciences Kórnik Library for almost thirty years. The artist based it on his own earlier version of *Alarm*, which was presented at the international exhibition in Berlin in 1896. The Kórnik painting is slightly smaller, has slightly different proportions and includes some compositional changes. Brandt's work is examined from a variety of perspectives: its history, conservation- and art-related issues, and history of art.

Part one of the paper is focused on the painting, while part two (to be published in the subsequent issue of *Pamiętnik*) sketches biographies and artistic silhouettes of its donors – the married couple Cezary Fabiński (1929-1998), a musician whose artistic career led from singing entertainment music on Polish scenes to being an opera singer in Austria, and Soja Fabinski-Tiller (1932-2019), an artist (active in the field of scenography, tapestry, painting and drawing), who had Russian roots, was born in Prague, and lived and worked in Austria (mainly in Vienna).

Keywords: Józef Brandt, painting *Alarm*, Kórnik Library, Cezary Fabiński, Soja Fabinski-Tiller

CZĘŚĆ II: OFIARODAWCY

Wstęp

W związku ze wspomniałym darem, jaki otrzymał Zamek w Kórniku w postaci dzieła malarskiego – obrazu olejnego zatytułowanego *Alarm* autorstwa wybitnego polskiego artysty Józefa Brandta, przedstawione zostaną sylwetki ofiarodawców tego cennego dzieła: Cezarego Fabińskiego, artysty muzyka, i jego małżonki Soi Fabinski-Tiller, artysty plastyka. Brandta oraz nieżyjących już darczyńców łączy szczególna wrażliwość dana i zadana im w talentach z różnych obszarów działań artystycznych, które rozwijały i które stały się ich pracą zawodową wykonywaną z pasją.

Cezary Fabiński był popularnym piosenkarzem, występującym i nagrywającym płyty w drugiej połowie lat 50. i na początku lat 60., natomiast Soja Fabinski-Tiller realizowała artystyczne zamiłowania jako projektantka scenografii i, to

druga dziedzina jej twórczości, jako artystka tkactwa gobelinów; później zajęła się jeszcze osobno malarstwem i rysunkiem.

Przyszłych małżonków połączył Wiedeń – miasto ich studiów artystycznych, który stał się ich domem i miejscem pracy, tutaj też oboje zmarli i zostali pochowani. Swoimi decyzjami ofiarowali Polsce, z którą w późniejszym czasie mieli możliwość częstego kontaktu, cenną pamiątkę rodzinną, by służyła innym i pozostała w ojczyźnie jej twórcy.

CEZARY FABIŃSKI (1929-1998)

Zarys biografii artysty

Cezary Andrzej Fabiński, przyszły ekonomista i znany piosenkarz, urodził się 2 stycznia 1929 r. w Radomiu¹. Był jedynym dzieckiem Stefana Fabińskiego² i jego żony, Emilii z d. Bukowskiej³. Ojciec, urodzony w Radomiu, żyjący w latach

¹ Ochrzczony został 9 II 1929 r., należał do kościoła rzymskokatolickiego.

² Stefan Fabiński urodził się 10 VIII 1897 r. w Radomiu jako syn Józefa Fabińskiego, szewca z Radomia, i Anny z d. Lisowskiej (informacja z zapiski rosyjskojęzycznej, z akt stanu cywilnego z kościoła św. Jana w Radomiu). Zmarł 17 XII 1968 r. w Warszawie. Był dwukrotnie żonaty: najpierw z Emilią z d. Bukowską, a następnie, po jej śmierci, ze Stanisławą Moll (1906-1986). Został pochowany w Warszawie, na cmentarzu Stare Powązki (kwatery 140, rząd 3, miejsce 1), obok Edwarda Molla (1888-1945), zamordowanego w Mauthausen, oraz Rysia Molla (1939-1945). W tymże grobie rodzinnym pochowana została w 1986 r. również Stanisława Moll-Fabińska (informacja na podstawie: cmentarze.um.warszawa.pl).

³ Emilia z d. Bukowska urodziła się w Radomiu w 1899 r. jako córka Bolesława Bukowskiego i Wiktorii z d. Dudek (informacja na podstawie aktu ślubu, Pionki, 22 V 1939 r. Archiwum Państwowego w Radomiu). Wyszła za mąż za Stefana Fabińskiego; ślub odbył się w Pionkach 22 V 1939 r. w parafii Św. Barbary. 17 V 1939 r. zawarta została również umowa przedślubna w Kozienicach przed notariuszem Kazimierzem Dobrzańskim i zapisana pod N 322/39 (informacja jw.). Z powyższego dokumentu wynika także, że narzeczeni przed zawarciem związku małżeńskiego mieszkali czasowo w Pionkach.

W świetle badań historii obrazu *Alarm* J. Brandta interesująca staje się ww. intercyza przedślubna, mogąca zawierać wzmiankę nt. obrazu jako części majątku ruchomego Stefana Fabińskiego. Kwerenda przeprowadzona w Archiwum Państwowym w Radomiu (odpowiedź z 27 X 2025 r.) wykazała, iż nie zachowały się akty notarialne obejmujące okres od stycznia do początku sierpnia 1939 r. (Akty z tegoż roku rozpoczynają się od nr 503 z 9 VIII 1939 r., natomiast akty od nr 1-502 z 1939 r. zaginęły). Jednakże Emilia Bukowska odebrała wypis aktu (intercyzę), co jest poświadczane odpowiednią adnotacją i być może dokument ten został załączony do aktu małżeństwa (Urząd Stanu Cywilnego w Pionkach). Sprawdzenie tej możliwości (mail z 4 XII 2025) wykazało jednak brak poszukiwanego dokumentu. Należałoby więc przyjąć, iż intercyza (wypis) oraz akt małżeństwa (wypis) przeznaczone były dla małżonków i przechowywane w ich domowym archiwum, którego los pozostaje nieznan. Z kolei okazało się, że Izba Notarialna w Lublinie (odpowiedź z 5 XI 2025 r.) nie prowadzi aktów notarialnych sprzed 1991 r. i nie posiada dostępu do dokumentów związanych z działalnością notariusza Kazimierza Dobrzańskiego.

1897-1968, był z zawodu kuchmistrem⁴ – znanym przed wojną w Radomiu, osobą bardzo majątną. Po wojnie pracował w sektorze żywienia zbiorowego (PSS Radom). Matka, urodzona w Radomiu (żyjąca w latach 1899 – przed 1964), była osobą niepracującą zawodowo, pod koniec życia ciężko schorowaną. Rodzina Fabińskich mieszkała w Radomiu nieprzerwanie przy ulicy Jacka Malczewskiego 19/23a (wówczas Warszawskie Przedmieście 19).

W rodzinnym Radomiu Cezary ukończył szkołę powszechną. Mając pięć lat zaczął uczęszczać do Prywatnej Szkoły Powszechnej im. Józefa Piłsudskiego (w Radomiu)⁵. Jednak będąc dzieckiem, chorował na astmę, a klimat miasta wpływał ujemnie na stan jego zdrowia, który się permanentnie pogarszał. W tej sytuacji, zaraz po ukończeniu przez Cezarego 2. oddziału (klasy), rodzice umieścili go w sanatorium doktora Olszewskiego w Rabce⁶. W okresie międzywojennym Rabka jako uzdrowisko dziecięce miała już ugruntowaną sławę międzynarodową. W sanatorium przebywał trzy lata i tam zaliczył dalsze trzy oddziały w szkole przy sanatorium⁷. W czerwcu 1939 r., ze względu na zaostrzenie się stosunków politycznych polsko-niemieckich, rodzice zabrali Cezarego do Radomia, gdzie po niedługim czasie zastała ich wojna. Gdy po kilku miesiącach po wkroczeniu Niemców zostały uruchomione szkoły powszechne, chłopiec został zapisany do Szkoły Powszechnej im. Marii Gail⁸. W szkole tej ukończył 6. i 7.

---

⁴ Dział Historii Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu nie posiada żadnych informacji nt. Stefana Fabińskiego i dziejów gastronomii w Radomiu (stan z 19 IX 2025 r.). Nie ma również o nim wzmianki w książce Renaty Metzger *Radom między wojnami. Opowieść o życiu miasta 1918-1939*, Radom–Łódź 2012. Autorka w rozdziale *Restauracje* (s. 102-104) wymienia 13 wybranych restauracji i 5 jadalni spośród 153 zakładów gastronomicznych miasta (według rocznika statystycznego Radomia z 1931 r.). Przy niektórych tylko restauracjach podani są ich właściciele. Natomiast w wyniku kwerendy w Archiwum Państwowym w Radomiu (odpowiedź z 27 X 2025 r.), w aktach rejestru handlowego nie odnaleziono dokumentacji dotyczącej restauracji zarejestrowanej na nazwisko Fabiński (Stefan).

⁵ Informacje, także dalsze, na podstawie życiorysu kandydata na studenta (napisanego odręcznie przez Cezarego Fabińskiego), Archiwum Uniwersytetu Gdańskiego oraz materiałów IPN.

⁶ Internet: Zdzisław Cyryl Olszewski (1914-1996), późniejszy lekarz, urodził się w Krakowie, lecz dzieciństwo i młodość spędził w Rabce, gdzie ukończył Gimnazjum Jana Wieczorkowskiego. W 1939 r. ukończył studia na Wydziale Lekarskim UJ i otrzymał dyplom, w tym samym roku podjął pracę w sanatorium dra med. Tadeusza Galewskiego w Rabce. Aresztowany w 1942 r. przez Niemców i przewieziony do Zakopanego, po powrocie do Rabki nadal pracował jako lekarz. Po ucieczce Niemców z Rabki został mianowany dyrektorem szpitala.

⁷ Być może był to Zakład Lecznico-Wychowawczy im. Aleksandry Piłsudskiej, do którego od września 1937 r. przyjmowano dzieci (prywatna szkoła powszechna, kierownik – Maria Rączkówna).

⁸ Zakłady Naukowe Marii Gail (wcześniejsza nazwa) to szkoła prywatna działająca w Radomiu w l. 1906-1949; jej kontynuatorem jest III LO im. płk. Dionizego Cackowskiego w Radomiu. Marianna Henryka Gail (1865-1945) była polskim nauczycielem i pedagogiem.

oddział. We wrześniu 1941 r., dzięki koneksjom, został przyjęty na tajne komplety II Państwowego Gimnazjum w Radomiu im. Jana Kochanowskiego pod kierownictwem prof. Elżbiety Gałęckiej⁹. Uczęszczanie na te zajęcia pozwoliło mu złożyć małą maturę¹⁰. Po oswobodzeniu Radomia został przyjęty do państwowego Gimnazjum i Liceum im. Jana Kochanowskiego w Radomiu¹¹. Po ukończeniu dwóch lat nauki i zdaniu matury otrzymał w 1946 r. świadectwo dojrzałości.

W roku 1946 Cezary Fabiński rozpoczął studia w Wyższej Szkole Handlu Morskiego w Gdyni, a od 1947 r., jako repetent¹², studiował w Wyższej Szkole Handlu Morskiego w Sopocie¹³. Po dwóch latach, w 1949 r., przeniósł się na dalsze studia do Akademii Handlowej w Szczecinie¹⁴. Uczelnię tę (od 1950 r. przemianowaną na Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Szczecinie) ukończył w 1952 r. Obronił pracę dyplomową zatytułowaną „Koordynacja taryf PKP i PŻŚ”¹⁵, uzyskując tytuł magistra ekonomii. Jego promotorem był ówczesny kierownik Katedry Ekonomiki Transportu, późniejszy profesor, dr Przemysław Małek¹⁶.

⁹ Internet: echodnia.eu: 1 IX 2009; Barbara Koś, Wystawa o tajnym nauczaniu, Miejska Biblioteka Publiczna w Radomiu; „Szkoła bez dzwonek i korytarzy. Tajne nauczanie na ziemi radomskiej w l. 1939-1945” (fotografie i sylwetki nauczycieli tajnych kompletów, fotografie i świadectwa uczniów, dokumenty ukazujące późniejsze losy absolwentów). Elżbieta Gałęcka Jackiewiczowa (1902-1976) – powieściopisarka, publicystka, pedagog oraz wieloletnia nauczycielka języka polskiego, dyrektor szkoły w l. 1941-1945. Szkoła to obecne VI LO im. Jana Kochanowskiego w Radomiu.

¹⁰ Internet: Historia szkoły (VI LO im. Jana Kochanowskiego w Radomiu). W roku szkolnym 1937/38 nastąpiło przekształcenie ośmioklasowego gimnazjum na czteroletnie gimnazjum (mała matura) i dwuletnie liceum (duża matura).

¹¹ Obecnie: VI LO im. Jana Kochanowskiego w Radomiu.

¹² Ze względu na ciężką chorobę matki nie mógł złożyć egzaminów w pełnym wymiarze.

¹³ Dokumentacja z teczki osobowej studenta Cezarego Fabińskiego (Archiwum Uniwersytetu Gdańskiego): prosił o zwolnienie z egzaminu wstępnego na WSHM w Sopocie oraz o zwolnienie z opłaty egzaminacyjnej, co komisja uwzględniła w całości (protokół).

¹⁴ Akademia Handlowa była dawną szkołą wyższą działającą w l. 1946-1955 w Szczecinie. Rozpoczęła działalność 14 X 1946 r. jako pierwsza uczelnia na Pomorzu Zachodnim. Była oddziałem Akademii Handlowej w Poznaniu, a od 1948 r. samodzielną uczelnią, w l. 1950-1955 funkcjonującą pod nazwą Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Szczecinie. Zob. Stanisław Flejterski, *Wyższe szkolnictwo ekonomiczne w Szczecinie z perspektywy 75-lecia (1946-2021). Od Akademii Handlowej do wydziału Uniwersytetu Szczecińskiego*, „Przegląd Zachodniopomorski” 2021, t. 36(65), s. 405-420.

¹⁵ Archiwum UG. W zasobie Archiwum nie ma egzemplarza tej pracy.

¹⁶ Przemysław Małek (1919-1979) – w 1946 r. asystent w Katedrze Ekonomii Politycznej w WSHM w Sopocie, przeniesiony w 1947/48 r. do Katedry Ekonomiki Żeglugi Morskiej (do 1950 r.), następnie od 1 X 1950 r. na stanowisku zastępcy profesora w WSE w Szczecinie z zadaniem zorganizowania Katedry Ekonomiki Transportu jako wiodącej na nowo utworzonym Wydziale Transportu Śródlądowego. Stopień doktora nauk ekonomicznych otrzymał 5 XI 1951 r. w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie za rozprawę „Metody analizy i zmniejszania kosztów własnych w przedsiębiorstwach transportu samochodowego”. Był dziekanem wydziału Transportu Śródlądowego WSE w Szczecinie,

Podczas studiów w Szczecinie Cezary Fabiński utrzymywał się z muzyki: umiał grać na akordeonie i fortepianie. Jego znajomość języków obcych ograniczała się do języka niemieckiego, choć, jak sam podawał, znał również słabo angielski. Po studiach został skierowany nakazem pracy do Inspektoratu Kontrolno-Rewizyjnego w Olsztynie, a następnie, zmianą nakazu pracy, przeniesiony do Biura Projektów i Studiów Budownictwa Specjalnego w Radomiu w charakterze ekonomisty. Po wypełnieniu zobowiązań wynikających z nakazu pracy przeniósł się do Warszawy, gdzie pracował przez dwa lata w Ministerstwie Przemysłu Drzewnego i Papierniczego jako naczelnik Wydziału Inwestycji.

Pracując zawodowo, rozpoczął karierę muzyczną piosenkarza i instrumentalisty, stając się członkiem wielu zespołów tanecznych. Od końca 1955 r. związany był z zespołem jazzowym Jana Walaska¹⁷. Rezygnując z posady w ministerstwie, zaczął w 1957 r. nową pracę jako piosenkarz, solista zespołu estradowego wspomnianego już Walaska. Równocześnie, w tym samym roku, podjął współpracę z Polskim Radio jako solista piosenkarz Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia pod dyrekcją Kazimierza Turewicza¹⁸, a od 1959 r. Edwarda Czernego¹⁹. Pobierał cały czas prywatne lekcje z zakresu wokalistyki, podjął również współpracę z ośrodkami Telewizji Polskiej. Nagrywał płyty z Orkiestrą Taneczną Polskiego Radia i śpiewał w filmach²⁰. Dzięki tej pracy pojawiły się wyjazdy i kontrakty zagraniczne: odbywał tournée z orkiestrą jako członek zespołu – śpiewak solista, występując w ZSRR,

---

prorektorem Politechniki Szczecińskiej. Od 31 XII 1969 r. profesorem nadzwyczajnym. Szeroko omówiona biografia i dorobek naukowy w: *Uniwersytet Szczeciński. Prekursorzy, założyciele i ludzie nauki*, red. Józef Stanielewicz, Włodzimierz Stępiński, Edward Włodarczyk, Szczecin 2015, s. 268-274 (autor oprac. Adam Szewczuk).

¹⁷ Jan Walasek (1928-2017) – polski multiinstrumentalista, bandleader i aranżer, „Złoty Saksofon Warszawy”. Od 1952 r. prowadził własny big-band w Szklarskiej Porębie, a w 1954 r. osiadł w Warszawie, gdzie rozpoczął występy m.in. w hotelu Polonia. Był członkiem orkiestry Błękitny Jazz (pierwszej państwowej orkiestry grającej muzykę jazzową w powojennej Polsce, założonej przez Ryszarda Damrosza w 1955 r., rozwiązanej w 1956), z którą odbył tournée po Związku Radzieckim, a po jej rozwiązaniu został liderem Jan Walasek Big Band, z którym odbył tournée po krajach tzw. bloku wschodniego (zespół powstał z dawnego Błękitnego Jazzu, a kierownictwo artystyczne objął Edward Czerny).

¹⁸ Kazimierz Turewicz (1916-1971) – polski skrzypek, akordeonista, multiinstrumentalista, kompozytor i bandleader, w l. 1956-1959 dyrygent Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia w Warszawie.

¹⁹ Edward Czerny (1917-2005) – polski kompozytor muzyki tanecznej, dyrygent, aranżer, multiinstrumentalista, w l. 1959-1974 pierwszy dyrygent i dyrektor artystyczny Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia w Warszawie.

²⁰ Nie udało się uzyskać informacji z Archiwum Telewizji Polskiej, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w Warszawie ani z Filmoteki Narodowej (Warszawa), w których filmach pojawiły się jego nagrania.

NRD, Czechosłowacji, na Węgrzech, w Rumunii i Jugosławii. Podczas jednej z tras koncertowych, przejeżdżając przez Wiedeń, miał okazję przystąpić do egzaminu konkursowego na tamtejszej Akademii Muzycznej z myślą o dalszym kształceniu się w zakresie śpiewu operowego. Nastąpiło to w kolejnym roku. W 1962 r. został przyjęty na trzeci rok sześcioletnich studiów. Formalnie wymeldował się z zajmowanego przez siebie mieszkania w Warszawie z myślą o pobycie czasowym w Austrii. Ale zanim wyjechał z Polski, zamieszkiwał na terenie Warszawy i okolic pod kolejno trzema adresami: początkowo mieszkał w Pustelniku (Marki) przy ulicy Świerczewskiego 27, następnie w Warszawie-Woli (Młynów) przy ul. Eustachego Tyszkiewicza 14/24 m. 9, by w końcu przeprowadzić się na Stary Żoliborz w Warszawie – na ulicę J. Kossaka 12 m. 1.

Podjmując studia w Wiedniu mieszkał początkowo u znajomej Ireny Pauzenberger, handlowca, przy Kaiserstrasse 84/19. Będąc studentem uczelni muzycznej, zatrudnił się jako piosenkarz w lokalu Galicja. Z czasem poznał swoją przyszłą żonę, Soję Tiller, artystkę akademicką z zakresu plastyki, u której zamieszkał przy Sahulkastrasse 9/82.

W trakcie trwania studiów zwrócił się do wydziału konsularnego Ambasady Polskiej w Wiedniu o wydanie paszportu konsularnego, przede wszystkim ze względu na konieczność odwiedzania schorowanych, samotnych rodziców. W czerwcu 1963 r. paszport taki otrzymał. Jednak późną wiosną 1965 r. PRL-owscy urzędnicy postanowili ów paszport Fabińskiemu odebrać i wydać paszport blankietowy, umożliwiający jedynie powrót do kraju. Takie „rozwiązanie” mu nie odpowiadało (do ukończenia studiów pozostało kilka miesięcy: koniec października 1965) i zwracając paszport konsularny, zdecydował się na pozostanie w Austrii. W 1964 r. Soja Tiller wystosowała zaproszenie do Wiednia dla ojca Cezarego, Stefana Fabińskiego, wtedy już wdowca i emeryta, bez, jak się w niedługim czasie okazało, możliwości realizacji (PRL-owscy urzędnicy nie wydali mu paszportu).

Nie mogąc już odwiedzać Polski, Cezary Fabiński zdecydował się pozostać w Austrii. Dokończył studia artystyczne, zwieńczone dobrze zdany egzaminem końcowym. Zawarł związek małżeński z Soją Tiller (8 lipca 1965 r. w Wiedniu). Mając dyplom prestiżowej uczelni muzycznej, pracował jako solista – wokalista operowy w różnych miastach w Austrii, m.in. w Salzburgu, gdzie był członkiem zespołu Salzburger Landestheater przez dwa pełne sezony artystyczne (1967/68 i 1968/69), występując w *Ifigenii na Taurydzie*, *Tosce*, *Weselu Figara* i *Biednym Jonatanie*²¹.

²¹ Archiwum Salzburger Landestheater.

Po pewnym czasie zajął się działalnością ekonomiczną, handlując wyrobami tytoniowymi (prowadził trafikę). Mając wyrobiony gust i znajomość branży, sprowadzał i oferował produkty wysokiej jakości i te bardziej wyszukane, nieosiągalne gdzie indziej²². Praca ta zapewniała mu stały dochód. Mieszkał wówczas²³ w centrum Wiednia, przy ulicy Getreidemarkt 15, gdzie w pobliżu prowadził trafikę, dla której jednak kończyła się dzierżawa lokalu, co zmusiło go do zmiany miejsca zamieszkania i lokalizacji sklepu. Wynajął mieszkanie w nowo wybudowanym budynku przy Sahulkastrasse 9/32, a w budynku obok wydzierżawił lokal na kolejną trafikę. Po przejściu na emeryturę, razem z Soją, kupili niewielki domek na terenie działek rekreacyjnych przy Sahulkastrasse 71, dokąd się przeprowadzili²⁴.

W Polsce pojawić się mógł dopiero po 1990 r., po zmianach polityczno-prawnych²⁵. W podróżach towarzyszyła mu żona, która z czasem uczestniczyła także jako artystka plastyk w zorganizowanych plenerach malarskich. W Radomiu, w dawnym rodzinnym domu, odzyskał ukryty w zamurowanej ścianie mieszkania skarb, którego zasadniczą część stanowił obraz olejny *Alarm* Józefa Brandta²⁶.

²² Informacja od p. dra Jana Donhöffnera z Kołobrzegu.

²³ Informacja od p. prof. Krzysztofa Wisłockiego, który odwiedził Fabińskich w Wiedniu w lipcu 1980 r.

²⁴ Częstym gościem był tam Krzysztof Wisłocki, syn Jerzego Wisłockiego. Pomagał Fabińskim nie tylko przy przewożeniu rzeczy, ale również w lekkiej modyfikacji domu. Informacja od p. prof. Krzysztofa Wisłockiego. Prawdopodobnie kupno tej niewielkiej nieruchomości w Wiedniu wynikało z konkretyzujących się planów przeniesienia się do Kołobrzegu (przypuszczenie p. prof. K. Wisłockiego).

²⁵ Po 1990 r. paszporty wydawały Urzędy Wojewódzkie (do tej pory służby według dowolnego uznania) na podstawie określonych ustaw; uzyskanie paszportu stało się proste.

²⁶ Jedyna opublikowana fotografia (czarno-biała z lub sprzed 1961 r.) dotycząca I wersji *Alarmu* (tej wystawionej w Berlinie w 1896 r.), będąca dla Brandta podstawą do namalowania II wersji, nabytej przez Stefana Fabińskiego, zamieszczona jest w publikacji: *Radom. Szkice z dziejów miasta*, pod red. Jerzego Andrzejewicza, Warszawa 1961, w artykule Włodzimierzy Drewniewskiej *Sylwetki malarzy radomskich*, s. 210-225, jako ilustracja 106 (Józef Brandt: *Potyczka*, olej), s. 217; natomiast wzmianka o obrazie znajduje się w tekście na s. 216 jako *Pobudka* (136 × 212 cm). Autorka, pisząc o malarzach radomskich, poświęca wiele miejsca Brandtowi w Radomiu (s. 213-216), który przybył tutaj w latach 70. XIX w. Kreśląc życiorys artysty, opisuje m.in. na s. 215: „Pobył Brandt u przyjaciela Aleksandra Prusaka w Orońsku znalazł odbicie w życiu kulturalnym Radomia. (...) W 1874 r. artysta zorganizował pierwszą w Radomiu wystawę dzieł sztuki. W 1877 r. artysta na stałe związał się z Orońskiem, poślubiając wdowę po przyjacielu, Helenę z Wojciechowskich Pruszkową. Odtąd miesiące letnie stale spędzał w Orońsku w gronie rodziny, przyjaciół i uczniów z monachijskiej pracowni. Po wybuchu pierwszej wojny światowej zamieszkał w Radomiu, gdzie wkrótce zmarł. Pogrzeb artysty był wielką manifestacją uczuć społeczeństwa radomskiego. Składano hołd wielkiemu artyście i patriotcie”. I dalej, na s. 216: „Dla uczczenia go nauczycielstwo radomskie ufundowało stypendium jego imienia, a w 1926 r. na kamienicy przy ul. Nowotki 9 wmurowano tablicę pamiątkową”. Dom Brandta w Radomiu stanowi zabytkowa kamienica z końca XIX w. z wmurowaną od frontu tablicą pamiątkową, mieszcząca się przy ul. Józefa Piłsudskiego (wcześniej: Marcelego Nowotki). Obraz *Alarm* (I wersja) był wystawiany w Radomiu, w dawnym Muzeum Okręgowym, wielokrotnie: w latach 1954-1955, w 1965 i 1991 r.

Fabiński postanowił zapewnić sobie stałe lokum w Polsce, wybierając Kołobrzeg na miejsce krótszych czy dłuższych pobytów. Początkowo wynajmował pokoje, a następnie nabył mieszkanie w wieżowcu i jego nowym polskim adresem stał się Kołobrzeg, ul. Wąska 18/32. Wybrał ostatnie, jedenaste piętro budynku. Nie bez powodu, chciał być bliżej gwiazd; dały o sobie znać jego zainteresowania astronomiczne, bowiem posiadał już wcześniej odpowiednie instrumenty, jak np. lunety, którymi obserwował Księżyc i niebo. Instrumenty astronomiczne, jak i nieduże meble czy inne elementy wyposażenia mieszkania przewoził z Wiednia własnym Citroënem.

Astronomia nie była jego jedynym hobby. Lubił rower i przejażdżki, zwłaszcza wzdłuż plaży. Tereny nadmorskie bardzo przypadły mu do gustu, skoro nabył w Sianożętach na Wybrzeżu Słowińskim również działkę rekreacyjną²⁷. Posiadał też pokazną, docenianą przez innych, kolekcję płyt winylowych (gromadzonych zapewne od lat 50.), których był miłośnikiem.

Fabiński chorował od pewnego czasu na serce. Z biegiem lat stan jego zdrowia się pogarszał. Konieczna okazała się operacja, której już nie przeżył. Zmarł w szpitalu w Wiedniu 29 grudnia 1998 r. w wieku 69 lat. Został pochowany 13 stycznia 1999 r. na cmentarzu Wiener Zentralfriedhof²⁸.

Kariera piosenkarska i wokalistyka operowa

Początki zainteresowań muzycznych Cezarego Fabińskiego nie są znane. Być może w domu rodzinnym w Radomiu znajdowały się instrumenty muzyczne: pianino, fortepian lub akordeon. Nie wiadomo również, na ile mały Cezary był samoukiem, a na ile ktoś z rodziny czy znajomych uczył go gry na instrumencie (instrumentach), czy też pobierał lekcje prywatnie. Wreszcie, czy szkoły, do których uczęszczał w kolejnych etapach swojej edukacji, miały wpływ na jego rozwój muzyczny? Musiał być do jakiegoś stopnia muzycznie przygotowany i obyty z występami, skoro, jak sam podaje w życiorysie²⁹, w okresie studiów utrzymywał się z gry na akordeonie i fortepianie.

---

²⁷ Informacje na podstawie wywiadu przeprowadzonego z państwem Ireną i Janem Donhöfnerami 24 i 25 VII 2024 r. w Poznaniu.

²⁸ Internet: Pochówki (Wiener Zentralfriedhof, Simmeringer Hauptstrasse 234, 1110). To rodzinny grób Soi Fabiński. Wcześniej pochowani tu zostali: Jewgenij Bałabin (dziadek Soi) oraz jej matka, Olga Bayer-Bałabina (nr grupy grobów: 21, rząd 1, nr 57).

²⁹ Materiały IPN: „Życiorys”.

Nie wiadomo, kiedy dokładnie zaczęła się jego kariera piosenkarska. Zapewne w początkach lat 50., bo w czerwcu 1953 r. został dostrzeżony przez Jana Walaska jako występujący już publicznie muzyk w zespole pięciosobowym. Walasek wspomina:

Jeszcze studiowałem, jeszcze dorabiałem sobie na rozmaitych chałturkach muzycznych (...), a już usłyszałem o Czarku, że świetnie swinguje. Rzeczywiście, chyba latem pięćdziesiątego trzeciego w Międzyzdrojach, w lokalu, który się nazywał Centrala Rybna, zobaczyłem go na czele pięciosobowego combo: śpiewał wspaniale! potem, kiedy już miałem swój zespół, do którego mogłem dobierać muzyków, zaprosiłem na wspólne nagranie Czarka (na scenie posługiwał się tylko imieniem-pseudonimem Cezary): z moim big-bandem zaśpiewał znany przebój amerykański *Mr. Sandman*. Nie miał sobie równych; jeszcze dziś to nagranie broni się swoją jakością – tyle tylko, że wtedy takiego repertuaru właściwie nikt z naszych tak zwanych organizatorów życia muzycznego nie chciał, bo był zbyt ambitny (tak uważali). Więc łatwego życia wokaliста Fabiński nie miał³⁰.

Janusz Świąder³¹, nawiązując do słów Walaska, w rozdziale *Nim zamknę drzwi*, dotyczącym Cezarego Fabińskiego, stwierdza: „Nie miał łatwego życia (...) Można rzec, że na własne życzenie, bo był zbyt ambitny”. I dalej, cytując Dariusza Michalskiego³²: „Śpiewał w stylu Tony’ego Bennetta, trochę jak Al Hibbler, ale czy się na nich wzorował?”. Odpowiedź: „Raczej nie, odnalazł siebie w piosence tanecznej, trochę swingującej. Celował w foxtrotach, swingach, slow-foxach”³³.

Czas rozpoczęcia kariery muzycznej Cezarego przypada na okres jego pracy jeszcze w ministerstwie, kiedy związał się z wieloma zespołami tanecznymi. Fabiński „wykazywał duże zdolności muzyczne, grając na pianinie, akordeonie oraz produkując się jako piosenkarz; po porzuceniu pracy zawodowej zaczął uczyć się śpiewu i muzyki, robiąc jednocześnie duże kroki w karierze piosenkarza”³⁴. Nasilające się od pewnego czasu zainteresowanie jazzem ze strony wykonawców skutkowało, wobec skrajnie niesprzyjającego ówczesnego klimatu politycznego, uprawianiem tego gatunku muzyki jedynie w sferze prywatnej. W takich towarzysko-muzycznych spotkaniach aktywny był Fabiński. Nieoczekiwanie w 1954 r.

³⁰ Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci... Historia polskiej muzyki rozrywkowej. Lata 1945-1958*, t. 2, Warszawa 2010, s. 438.

³¹ Janusz Świąder, *Gwiazdy błyszczą wczoraj*, t. 1, Lublin 2014, s. 110.

³² Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 439. Tonny Bennett (1926-2023) – amerykański wokalista jazzowy pochodzenia włoskiego. Al Hibbler (1915-2001) – amerykański piosenkarz.

³³ Tamże, s. 110.

³⁴ Materiały IPN: „Opinia”.

represyjne stanowisko władz uległo pewnej zmianie z chwilą nagrania przez Polskie Radio Łódź kilku utworów jazzowych. Odnośnie do 1954 r. Krystian Brodacki pisze:

Trwały towarzyskie spotkania jazzmanów w mieszkaniach prywatnych, w Krakowie (...), w Warszawie u Ufnalewskiego na Pradze przy ul. Skaryszewskiej 2 m.16, gdzie zbierała się stara gwardia i nie tylko, jak pianista Zbigniew Choroszewski (zwany Ellingtonem), akordeonista i wokalista Cezary Fabiński, basista Władysław Więcek; czasem pojawił się Krzysztof Komeda³⁵.

Pod koniec 1955 r. Fabiński rozpoczął swoją pracę jako piosenkarz, solista zespołu estradowego Jana Walaska, który – jak cytuje jego wspomnienia Marek Gaszyński – w entuzjastycznych słowach charakteryzował ówczesną działalność artystyczną muzyka³⁶.

Chyba pierwsi na polskiej estradzie graliśmy utwór z repertuaru Halleya³⁷ *Rock around the clock*. Śpiewali w duecie Carmen³⁸ i Cezary Fabiński, po jednej zwrotce na zmianę, a potem tańczyli na scenie. Oboje intuicyjnie doskonale tańczyli, z przerywaniami i wszystkimi możliwymi figurami (...). Pewnego razu przyszła do nas Kronika Filmowa, na próbę nakręcili tego rock and roll'a, żeby go pokazać przed filmem. Ale szefowie odrzucili, bo nie można było śpiewać po angielsku. Poprosiłem panią Ninę Pilichowską³⁹, która dla Carmen coś kiedyś napisała, i pani Nina stworzyła *Rock around the clock* (...) polski tekst (...). Tę naszą produkcję pokazała w r. 1956 Polska Kronika Filmowa w programie pod tytułem *Autentyczny polski rock and roll*. Pojechaliśmy w Polskę, do NRD, do Budapesztu – wszędzie szła. (...) W tym samym roku skomponowałem utwór instrumentalny zatytułowany *Rock and roll*, który w aranżacji mojej i Czernego trafił na tzw. czwórki. (...) Jan Walasek, Carmen Moreno i... Cezary Fabiński byli pierwszymi w Polsce wykonawcami rock and rolla⁴⁰.

³⁵ Krystian Brodacki, *Historia jazzu w Polsce*, Kraków 2010, s. 149. „Jazzowe mieszkania” dotyczyły także Łodzi.

³⁶ Marek Gaszyński, *Fruwa twoja marynara: lata czterdzieste i pięćdziesiąte – jazz, dancing, rock and roll*, Warszawa 2000, s. 155-156.

³⁷ Bill Haley (1925-1981) – amerykański muzyk, wokalista i instrumentalista, jeden z pionierów rock and rolla, założyciel zespołu Bill Haley and His Comets (1947 r.); największym jego hitem i jedną z najważniejszych płyt w historii rock and rolla był *Rock around the clock* (z 1954 r., napisany jeszcze w 1952 r. przez duet Maxa Freedmana – tekst i Jamesa E. Wersa – muzyka). Cytat zawiera błędną pisownię nazwiska: Haley zamiast Halley. Zachodzi tu jeszcze zabawna zbieżność nazwisk Billa Haleya i Edmonda Halleya (1656-1742, angielskiego astronoma i matematyka, odkrywcy Komety Halleya) wykorzystana w nazwie zespołu – Bill Haley and His Comets.

³⁸ Carmen Moreno, ur. 1926 r. – polska piosenkarka jazzowa i tancerka, określana jako swingująca królowa polskiego jazzu, popularna w latach 50. i 60. XX w.

³⁹ Nina Pilichowska – polska kompozytorka, autorka tekstów piosenek i piosenkarka, znana w latach 50. XX w.

⁴⁰ Internet: Muzeum Jazzu 2012 – „Jazzowe Grand Prix dla: Carmen Moreno i Jana Walaska!”, opr.

Nagrana płyta z utworem *Rock and roll* miała swoje kolejne wydania w 1959 i 1960 r.⁴¹ Jak pisze dalej Marek Gaszyński: „Ciekawe były dalsze losy Cezarego Fabińskiego” i przytacza kolejny cytat ze wspomnień Jana Walaska:

Gdy okazało się, że mój big-band jest za drogi w eksploatacji, zacząłem jeździć z różnymi zespołami estradowymi (...). Cezary został w Warszawie, zaczął śpiewać jakieś głupawe piosenki w stylu *Co to jest? Dingo pies*, nagrywał z Czernym. Potem wyjechał do Wiednia z jakąś wycieczką i jak wtedy mówiono – „prysnął z wycieczki”. Pewna nauczycielka śpiewu w Wiedniu zaczęła mu ustawiać głos do opery. Zaczął tam odnosić jakieś operowe sukcesy. Ale nagle zachorował, dostał zawału. Wrócił do kraju, kupił dom na Wybrzeżu, już się uspokajał, wyciszał, rezygnował z estrady. Pojechał na badania do Wiednia i tam umarł w 1998⁴².

Jak już wspomniałem, w 1957 r., równoległe do pracy w zespole Jana Walaska, Fabiński rozpoczął współpracę z Polskim Radiem jako solista i piosenkarz z Orkiestrą Taneczną Polskiego Radia pod dyrekcją Kazimierza Turewicza, którego w 1959 r. zastąpił Edward Czerny. Jednocześnie przez cały ten czas pobierał prywatne lekcje z zakresu wokalistyki⁴³. Z zespołem Turewicza nagrał kilka popularnych przebojów, m.in. *Pies Dingo*, *Rogaliki na śniadanie*, *Szukamy się wzajemnie*, *Nim zamknę drzwi*. Warto wspomnieć, że nagrane w 1958 r. słynne *Rogaliki na śniadanie* nadawane były w końcowych latach 50. w godzinach rannych przez Polskie Radio⁴⁴.

Arek Mikulski (Pilichowska zamiast Pilchowska). Natomiast Marcin Jacobsen w artykule *Big Beat – Jak to się zaczęło* („Piosenka. Rocznik Kulturalny” 2019, nr 7, s. 113-131) na s. 120 podaje: „w 1955 r. zespół jazzowy Jana Walaska wydał na płytach utwory: *Avivato Boogi* i niedługo potem *Rock and Roll* śpiewany przez Cezarego Fabińskiego”. (Uwaga: *Rock and Roll* Jana Walaska był utworem instrumentalnym, natomiast Fabiński wraz z Carmen Moreno śpiewali wcześniej *Rock around the clock*.)

⁴¹ Wydawca: Państwowe Nagrania „Muza”, Warszawa.

⁴² Marek Gaszyński, *Fruwa twoja marynara...*, s. 156.

Krytykowana przez Walaska piosenka *Pies Dingo*, przebój Fabińskiego, wielokrotnie przegrywany w kolejnych edycjach nagrań, również po kilku dekadach spotkał się z negatywnym postrzeganiem. Marek Kępa, w swoim artykule *Polska muzyka lat 50. Kiedy socjalizm spotkał się z rebelią* (Culture. pl, z 16 VII 2018 i aktualizacją z 18 VII 2018) pisze: „Choć znaczna część muzyki głównego nurtu lat 50. krytykowana była jako nudna, infantylna, a nawet miernie wykonana, niektóre piosenki (...) przetrwały próbę czasu i do dziś wabią nostalgicznym urokiem. Złe piosenki były jednak faktycznie złe. Pewien artykuł z 1958 roku opisuje na przykład utwór *Pies Dingo* jako «zupełnie pozbawiony sensu», co staje się zrozumiałe, kiedy przeczytamy pierwszą linijkę tekstu: «Pies, mówią, że pies, nerwowo jak pies – dingo, prawie że lis». Niektórzy więc nie docenili poetycko-żartobliwego uroku tej piosenki – humoru, klimatu surrealizmu i nieskrępowanej wyobraźni dla ukazania tekstem tej australijskiej niezwykle oryginalnej rasy psa (dingo).

⁴³ Materiały IPN.

⁴⁴ Janusz Świąder, *Gwiazdy błyszczały...*, s. 110 oraz 603.

Gdy w 1959 r. wybitny muzyk Edward Czerny objął funkcję I dyrygenta Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia, Fabiński nadal nagrywał z nią piosenki.

Z tym zespołem jako solista śpiewak Cezary odbył kilka tournée, które przypadły na lata 1957-1962. Wyjazdy te, związane z kontraktami zagranicznymi, dotyczyły krajów sąsiednich, tzw. bloku wschodniego: ówczesnego ZSRR, NRD, Czechosłowacji, Rumunii, Węgier, ale także Jugosławii i Austrii. Śpiewał więc w Moskwie, Leningradzie, Berlinie (Wschodnim), Pradze, Bratysławie, Bukareszcie, Budapeszcie, Belgradzie i Zagrzebiu. Do Bratysławy pojechał w ramach wymiany młodzieży z zaprzyjaźnionych państw socjalistycznych (C.S.M. Bratysława i Z.M.S. Kraków) w składzie Klubu Jazzowego BIG BAND, Terenowej Grupy Działania „Grzegórzki”.

W tym czasie współpracował z ośrodkami Telewizji Polskiej, z Polskim Radiem nagrywał płyty, a także śpiewał w filmach.

W studiu nagrań Polskiego Radia w Warszawie Cezary poznał Wandę Wisłocką, pracującą tam jako reżyser dźwięku. Była ona siostrą prof. Jerzego Wisłockiego, z rodziną którego bardzo się zaprzyjaźnił, co zaowocowało przyjacielskimi kontaktami, a także pomocą przy późniejszym odbiorze Fabińskich na granicy, zaraz przy pierwszej możliwości, po r. 1990, przyjazdu do kraju. Ta zażyła znajomość stała się z czasem inspiracją dla Cezarego odnośnie do losu posiadanego dzieła sztuki i jednocześnie pamiętki rodzinnej – obrazu Józefa Brandta.

Fabiński przywiązywał dużą wagę do swojej dalszej kariery śpiewaczej⁴⁵. Nic więc dziwnego, że podczas wyjazdu do Jugosławii w 1961 r. zatrzymał się w Wiedniu, gdzie poznał prof. Ireneę Barbag-Drexler⁴⁶, pianistkę i pedagoga o polskich korzeniach. Przekonała go do studiów muzycznych. Fabiński przystąpił do egzaminu konkursowego na tamtejszej uczelni muzycznej (Akademie für Musik und Darstellende Kunst in Wien)⁴⁷, gdzie został przyjęty z wyróżnieniem przy

---

⁴⁵ Materiały IPN.

⁴⁶ Irene Barbag-Drexler – córka austriackiego oficera, żona Seweryna Barbaga (1891-1944) ze Lwowa, muzykologa (autora *Systematyki muzykologii* – 1928, *Studium o pieśniach Chopina* – 1927 oraz aforyzmów *Speculum Vitae* – 1930), mieszkająca po wojnie w Wiedniu. Studiowała muzykologię, jeszcze w latach 80. XX w. koncertowała jako pianistka na terenie Austrii i prowadziła działalność pedagogiczną, wygłaszała referaty i pisała rozprawy o muzyce (m.in. *Chopin a Beethoven*, „Muzyka fortepianowa IV”, 1981, s. 75-92, *Zur Harmonik Chopins*, „Musikerziehung” 1974, vol. XXVII/5, s. 202-207; *Die Impromptus von Fryderyk Chopin*, „Chopin Jahrbuch” /5./ [w:] *Verbände Österreichs*, Wien 1970, s. 25-108).

⁴⁷ Obecnie: Universität für Musik und Darstellende Kunst in Wien (mdw). Jest to największa uczelnia artystyczna w Austrii i największa uczelnia muzyczna na świecie (Internet), z tradycjami sięgającymi 1808 r. (plany powołania konserwatorium muzycznego na wzór paryski – conservatoire de Paris) i 1817 r. (powstanie szkoły śpiewu) – oficjalnej daty założenia uczelni (mdw).

jednoczesnych zwolnieniach z opłat nauczania. Po powrocie do kraju kontynuował współpracę z różnymi instytucjami, równocześnie planując wyjazd na studia muzyczne do Wiednia⁴⁸. Przed majem 1962 r. nagrał jeszcze m.in. *Piosenkę przy goleniu* oraz w duecie z Violetą Villas piosenkę *Salomon*. Udał się również do Ostrowa Świętokrzyskiego z zespołem Jana Walaska⁴⁹, gdzie zaprezentowano spektakl muzyczny – *Śpiewając jazz*.

W 1962 świętujący wtedy triumfy na estradach krajowych i zagranicznych Big Band Jana Walaska przyjechał do rodzinnego Ostrowca Świętokrzyskiego, z programem estradowym. Na scenie kina „Przodownik”, razem z muzykami, wystąpili, popularni wówczas soliści – Carmen Moreno, przyszła żona Jana Walaska, oraz śpiewak Cezary Fabiński z Radomia⁵⁰.

Fabiński, planując dłuższy pobyt w Austrii, wymeldował się 26 marca 1962 r. ze swojego warszawskiego mieszkania⁵¹. W maju 1962 r. wyjechał do Berlina (NRD) na występy w tamtejszej telewizji (w których uczestniczyła również Violetta Villas), a stamtąd do Austrii i do Wiednia. Po zdaniu egzaminu wstępnego⁵² został od razu przyjęty na trzeci rok studiów wokalistyki (wydział Wokalistyki Operowej) do wiedeńskiej Akademii für Musik und Darstellende Kunst (Akademia Muzyki i Sztuki Scenicznej), z nadzieją na ukończenie pełnych studiów śpiewu operowego (trwających 6 lat) w trzy lata. Był przy tym jeden warunek: musiał uzupełnić przedmioty teoretyczne.

Kształcenie na Akademii rozpoczął od semestru letniego 1962 r. jako student zaoczny. Następnie, w latach akademickich 1962/63, 1963/64 i 1964/65, był już regularnym studentem. Przez dwa pierwsze lata głównym jego kierunkiem kształcenia była wokalistyka (na pierwszym roku u Karla-Heinza Tuttnera⁵³, a na drugim

⁴⁸ Był jeszcze między listopadem 1961 a lutym 1962 r. w Wiedniu na prywatne zaproszenie poznanej wcześniej Ireny Pauzenberger (z zawodu handlowca).

⁴⁹ Było to miasto rodzinne Jana Walaska, być może występ odbył się w związku z jego urodzinami 17 maja.

⁵⁰ Internet: Muzeum Jazzu 2012 – „Jan Walasek”, oprac. Ewa Kałużna, op. cit.

⁵¹ Materiały IPN.

⁵² Materiały IPN (Życiorys; bez daty). C. Fabiński pisze w życiorysie o egzaminie konkursowym i osobno o egzaminie wstępnym: „W ubiegłym roku przejeżdżając przez Wiedeń stanąłem do konkursowego egzaminu na tut. Akademii Muzycznej. Zostałem przyjęty z wyróżnieniem przy jednoczesnym całkowitym zwolnieniu z opłat nauczania. W bieżącym roku po występach w telewizji berlińskiej przyjechałem w maju do Wiednia. Po zdaniu egzaminu wstępnego zostałem przyjęty od razu na trzeci rok studiów...” Należy przyjąć, że były to dwa różne egzaminy (sądzę, że ten egzamin wstępny mógł być formalnością, by po upływie roku potwierdzić kwalifikacje kandydata na studia).

⁵³ Karl-Heinz Tuttner (1906 – po 1999) – austriacki śpiewak operowy (baryton); występował

u Adolfa Vogla⁵⁴), by na ostatnim roku wybrać specjalizację: piosenkę sceniczną i kuplet⁵⁵. Uczelnia przygotowywała młodego artystę w zakresie wokalnie-aktorskim do działalności na estradzie w różnych formach wokalnych i kształtowała autonomiczną postawę artystyczną podczas prezentacji publicznej. Przedmioty kierunkowe podczas studiów sprowadzały się do nauki śpiewu solowego i przygotowania scenicznego (dykcji, tańca teatralnego i charakteryzacji); ponadto w programie nauczania uwzględnione były również gra na fortepianie, rozwój ogólnomuzyczny, historia muzyki, język niemiecki, biogimnastyka i korepetycje (operowe, indywidualne). Na ostatnim roku studiów Fabiński kształcił się u Christine Mühlbacher-Mardayn⁵⁶. Z dobrym wynikiem zdał egzamin końcowy 26 października 1965 r.⁵⁷

Będąc w Wiedniu i studiując, kontaktował się (listopad 1962 r.) z ambasadą Polski w sprawie uzyskania paszportu konsularnego. Potrzebę przyjazdu do kraju motywował pragnieniem zobaczenia mocno schorowanych rodziców oraz chęcią odpoczynku po bardzo intensywnych, przyspieszonych studiach⁵⁸. Od PRL-owskich urzędników taką możliwość otrzymał, jednak po dwóch latach, ich kolejną decyzją, utracił.

Po swoich wiedeńskich studiach pracował jako solista – śpiewak operowy. Miał angaże w różnych miastach austriackich, m.in. w w Salzburger Landestheater. Tutaj gościł na scenie przez okres dwóch sezonów artystycznych, obejmujących lata 1967/68 i 1968/69. W pierwszym okresie śpiewał w dwóch przedstawieniach: w *Ifigenii na Taurydzie* (Christopha Willibalda Glucka) w roli Scyty (tenor) oraz w *Tosce* (Giacomo

---

w Wiener Konzerthaus w 1948 r. (Autorenabend H.F. Sapper); w 1961 r. (Jubiläum-Abend unter der Beise *Ein wiener jubiliert*); w Wiener Staatsoper: 5 XI 1951 r. w *Il Trovatore (Trubadur)* – jedno przedstawienie.

⁵⁴ Adolf August Vogel (1897-1969) – niemiecko-austriacki śpiewak operowy (baryton basowy), 1406 przedstawień w Staatsoper in Wien między 19 IX 1935 a 10 III 1960 r.

⁵⁵ Oryginalna nazwa: *Chanson und Couplet Darstellung*.

⁵⁶ Christine Mühlbacher-Mardayn (1896-1971) – austriacka piosenkarka i aktorka, odtwarzająca role subrettek. Urodzona i zmarła w Wiedniu, naukę śpiewu ukończyła u G. Geiringer w wiedeńskiej Akademii Muzycznej; od jesieni 1919 r. zatrudniona w wiedeńskiej Volksoper (tytułowa rola w jednoaktowej operetce F. Supplesa *Piękna Galatea w piekle* w grudniu 1919 r.). Jako pierwsza śpiewaczka operetkowa w Theater Raimund wzięła udział w kilku przedstawieniach – premierach. Była „nową gwiazdą operetki” w 1921 r. w Carltheater, później w Theater an der Wien 1931-1942 – na scenach w Wiedniu i Berlinie. Od 1932 r. pracowała także jako aktorka filmowa (filmografia: Filmweb). Nagrała również kilka płyt. Od 1955 r. wykładała w Konserwatorium Wiedeńskim, a w l. 1962-1969 była profesorem obecnego Universität für Musik und Darstellende Kunst in Wien., (mdw) Archiwum mdw; karta studenta.

⁵⁷ Archiwum mdw: karta studenta.

⁵⁸ Materiały IPN (Podanie: Wiedeń, 9 XI 1962 r.).

Pucciniego) w roli Spoletty, podwładnego Scarpia (tenor). W kolejnym sezonie śpiewał w operze *Wesele Figara* (Wolfganga Amadeusza Mozarta) w roli sędziego Don Curzio (tenor) oraz w operetce *Biedny Jonathan* (Carla Millockera) jako jeden z trzech reporterów.

Nieznane są dalsze losy Cezarego Fabińskiego jako artysty operowego. Wiadomo, że nadal mieszkał w Wiedniu, a z czasem zajął się handlem trafiką. Nie bez powodu: konieczność znalezienia sobie nowego zajęcia i rezygnację z dalszej kariery muzycznej wymusiły na nim względy zdrowotne. Choroba serca, która się ujawniła, wykluczyła możliwość dalszego uprawiania wokalistyki. Do Polski nie mógł powrócić ze względu na ówczesne realia polityczne; możliwe stało się to dopiero po 1990 r.

Nie powrócił już w szerszym zakresie do muzyki, do estrady. W latach 90. XX w. wśród najbliższych znajomych znany był jako akordeonista. Do końca życia związany był z Wiedniem, miastem swoich nadziei artystycznych. Pozostały jego nagrania, jego żywy głos, odnalezione, przygotowane i udostępnione przez Archiwum Polskiego Radia w Warszawie, serdeczne wspomnienia osób (niektóre opublikowane), które napotkał na swojej drodze życia i kariery zawodowej. Ze szczególnie zaprzyjaźnionymi przynajmniej trzema rodzinami (z Poznania, z Kołobrzegu i z Nowego Sącza) utrzymywał bieżący kontakt do ostatnich swoich dni.

Piosenki Cezarego

Nieznana osoba z kręgu estrady tak oceniła Cezarego: „drugi po Połomskim⁵⁹ piosenkarz w kraju, posiadający szczególnie perspektywy na rynku zagranicznym z uwagi na dużą kulturę muzyczną i osobistą⁶⁰”.

Piosenki wykonywane przez Cezarego Fabińskiego w latach 50. i na początku lat 60., to przede wszystkim przeboje estradowe, standardy jazzowe oraz utwory taneczne (rock and roll, fokstroty, swing-boogie).

Fabiński wykazywał dużą znajomość repertuaru współczesnych sobie wykonawców – artystów zarówno zagranicznych, jak i polskich. Jan Walasek wspomina: „Miał wielką płytotekę, co w tamtych czasach było rzadkością⁶¹”. Z innego źródła⁶² wiadomo, że później szczególnie zachwycał się piosenkarstwem Freddiego Mercury’ego⁶³ (skądinąd powszechnie uważanego za jednego z najlepszych wokalistów

⁵⁹ Jerzy Połomski (1933-2022) – urodzony, jak Cezary Fabiński, w Radomiu polski piosenkarz, artysta estradowy i aktor.

⁶⁰ Materiały IPN.

⁶¹ Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 439.

⁶² Informacja p. Jana Donhoffnera.

⁶³ Freddie Mercury (1946-1991) – brytyjski muzyk, piosenkarz rockowy i autor tekstów.

w historii muzyki popularnej). Kolekcjonował możliwie wszystkie płyty z nagraniami Violetty Villas, którą podziwiał. Zresztą znał artystkę osobiście, nagrał z nią w 1962 r., niestety niezachowany, utwór *Salomon*. Jak określił jeden z autorów opracowań z zakresu świata estrady tamtych lat, Dariusz Michalski⁶⁴, „pozwoił sobie [Fabiński – przyp. autora] na eksperyment brzmieniowo-artystyczny w duecie z Violetką Villas (*Salomon*)”. Drugie nagranie Cezarego w duecie, wcześniejsze (z 1959 r.), zrealizowane zostało z „równie co on odstającą od standardu estradowego śpiewania”⁶⁵ Fryderyką Elkaną⁶⁶ (piosenka *Na wezwanie miłości*). Natomiast trzeci duet, o którym była mowa już wcześniej, nieutralony dźwiękowo (ani wizualnie), z Carmen Moreno (1955 r.), dotyczył utworu *Rock around the clock*, inaugurującego rock and rolla na polskiej scenie estradowej. Większość piosenek Cezary nagrywał jako jedyny ich wykonawca, co przypadło na lata 1955-1962. Niemniej nagrywał też covery zarówno polskich, jak i zagranicznych wykonawców. Wśród tych ostatnich można wyróżnić utwór *St. Louis Blues* (muzyka i tekst W.C. Handy, liczni wykonawcy), sięgający swojej genezy do 1914 r., jako interpretację słynnego standardu jazzowego, śpiewanego wraz z Zespołem Jazzowym Jana Walaska w roku 1957. Dariusz Michalski wylicza trzy warte zapamiętania oryginalne piosenki Cezarego: *Pies Dingo*, *Nim zamknę drzwi* oraz z 1960 r. „blues *Włóczęga*, mistrzowsko spinający kołyszącą się melodię (Romuald Żyliński napisał ją jako... bolero), dramatyczny, bardzo osobisty tekst (Jerzy Miller) oraz fascynujący głos i takąż interpretację (Cezary Fabiński)”⁶⁷. Utwór ten, który stał się przebojem, określił mianem „przeboju-wizytówki”⁶⁸.

Lista piosenek (stan z 22 grudnia 2025 r.), wykonanych przez Cezarego Fabińskiego nie była łatwa do sporządzenia; dorobek artystyczny piosenkarza nie został dotąd w całości (z dostępnych, rozproszonych materiałów) zebrany.

Dwanaście nagrań z pełnymi danymi (wykonawca, autor tekstu, kompozytor, opracowanie muzyczne, data nagrania, instrumentalności, dyrygent, miejsce nagrania) odnalezionych zostało i przygotowanych przez pracowników Archiwum Polskiego Radia w Warszawie do odsłuchania (stan z 1 sierpnia 2024 r.). Wcześniej, w 2014 r., Polskie Radio wydało nagranie (2 płyty CD) „Z archiwum Polskiego Radia. Szlagiery lat 50. Z lat 1953-1959”, na którym można odnaleźć dwie piosenki

⁶⁴ Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 439.

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ Fryderyka Elkana (ur. 1942) – polska piosenkarka i wokalistka jazzowa, działająca w Polsce i we Francji; także aktorka niezawodowa.

⁶⁷ Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 439.

⁶⁸ Tamże.

Cezarego: *Pies Dingo* (5.) i *Szukamy się wzajemnie* (6.). Inne nagrania dostępne w Internecie posiadają niepełne dane. Jeszcze inne piosenki znane są z tytułów, ale nie zachowały się w formie nagrań. I w końcu, piosenki jedynie wzmiankowane, wykonywane przy różnych okazjach – podczas występów w kawiarniach, czy innych miejscach, czy też grane i śpiewane na bis. Zdarzyło się też, że nagrana już piosenka nie została dopuszczona do odtwarzania: to *Piosenka z zacięciem*, nagrana przez Cezarego dla Polskiego Radia, ale zatrzymana przez autora muzyki⁶⁹. Ostatnią grupą utworów, w kilku przypadkach utrwalonych nagraniami, są covery – własne interpretacje Cezarego piosenek innych wykonawców.

W różnych opracowaniach poświęconych piosenkarstwu w Polsce autorzy podają na ogół po kilka tytułów piosenek Fabińskiego. Statystycznie przedstawia się to następująco: Dariusz Michalski – 11 tytułów, Janusz Świąder – 9, Zbigniew Adrjański⁷⁰ – 5, a Ryszard Wolański⁷¹ – 0.

Przeboje muzyczne Cezarego inspirowały, na fali powodzenia i popularności, także innych wykonawców: pojawiły się covery jego piosenek, co stanowi osobny temat badawczy recepcji dorobku piosenkarskiego artysty. Niemniej w ostatnich latach (zwł. 2009 -2017) pojawiły się oryginalne, autorskie wykonania wybranych piosenek z repertuaru Fabińskiego w wydaniach tematycznych nagrań wraz z piosenkami innych artystów.

Lista piosenek

Podany poniżej wykaz uwzględnia wszystkie piosenki znane z tytułów, zaistniałe w rozmaitych okolicznościach, a stanowiące dorobek twórczości estradowej artysty. Przyjęty został porządek alfabetyczny tytułów piosenek, następnie litera „ow” lub „c”, określające odpowiednio „oryginalne wykonanie” i „cover”. Dodatkowo przy coverach podani są wykonawcy oryginalni, a przy duetach – wykonawca towarzyszący.

⁶⁹ Władysław Szpilman, autor muzyki, nie był zadowolony z jej wykonania i nagranie zatrzymał, co nie przeszkodziło temu, że piosenka została wykonana w Sali Kongresowej Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie na koncercie Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia pod dyrekcją Kazimierza Turewicza. Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 194.

⁷⁰ Zbigniew Adrjański, *Kalejdoskop estradowy 1944-1989. Artyści, twórcy, osobistości*, Warszawa 2002, s. 82.

⁷¹ Ryszard Wolański, *Leksykon polskiej muzyki rozrywkowej*, t. 1, Warszawa 2003 (autor w ogóle nie uwzględnił postaci Cezarego Fabińskiego). Również brak wzmianki o muzyku w innych przekrojowych publikacjach, np. Marek Jakubowski, *Mały leksykon bluesa*, Toruń-Warszawa 1992, czy Roman Waschko, *Poradnik: muzyka jazzowa i rozrywkowa*, Warszawa 1970.

1.	<i>Akacjowy liść</i>	ow	
2.	<i>Archipelag gwiazd</i>	ow	
3.	<i>Barwa dnia</i>	c	(Beltono)
4.	<i>Błękitny dzień</i>	ow	
5.	<i>Brazylio, Brazylio</i>	ow	
6.	<i>Chicle hula</i>	ow	
7.	<i>Dla ciebie kolczyki gwiazd</i>	ow	
8.	<i>Filatelista mimo woli</i>	ow	
9.	<i>Halo! Czy słyszysz mnie?</i>	ow	
10.	<i>Madmoiselle</i>	c	(Olgierd Buczek)
11.	<i>Marguerita</i>	c	(Rena Rolska)
12.	<i>Masz małe usta</i>	ow	
13.	<i>Mr. Sandman</i>	c	(Vaughn Monroe)
14.	<i>My z tobą sam na sam</i>	c	(Olgierd Buczek)
15.	<i>Na wezwanie miłości</i>	ow	Fryderyka Elkana – duet
16.	<i>Nie powiem ci nic</i>	ow	
17.	<i>Nie trudno zerwać kwiat</i>	ow	
18.	<i>Nie trzeba słów</i>	c	(Barbara Połomska)
19.	<i>Nim zamknę drzwi</i>	ow	
20.	<i>Noc w Warszawie</i>	ow	
21.	<i>Pies Dingo</i>	ow	
22.	<i>Piosenka przy goleniu</i>	ow	
23.	<i>Piosenka z zacięciem</i>	ow	
24.	<i>Poprzez szlak</i>	ow	
25.	<i>Przy mym domku</i>	c	(Maria Koterbska)
26.	<i>Rock around the clock</i>	c	(Bill Haley and His Comets) Carmen Moreno – duet
27.	<i>Rogaliki na śniadanie</i>	ow	
28.	<i>Salomon</i>	ow	Violetta Villas – duet
29.	<i>Słoneczny dzień</i>	ow	

30.	<i>St. Louis Blues</i>	c	(m.in. Bessie Smith z Louisem Armstrongiem)
31.	<i>Szukamy się wzajemnie</i>	ow	
32.	<i>Tajemnica</i>	ow	
33.	<i>Włóczęga</i>	ow	
34.	<i>Wszyscy mi ciebie zazdroszczą</i>	c	(Jerzy Połomski)
35.	<i>Zakochani kinomani</i>	ow	

Poszczególne piosenki

Utworki są przedstawione według poprzedzającego je wykazu z kolejnością alfabetyczną tytułów, następnie podane są: rok powstania utworu (lub jego pierwszego nagrania; jeśli nie jest znany, pojawi się „b.d.” – „bez daty”), autor tekstu, autor muzyki oraz inne informacje (nazwa zespołu czy solisty oryginalnego wykonania późniejszych coverów Cezarego; „(t)” – oznaczające dostępność pełnego tekstu piosenki; „d.m.” – w przypadku wydania piosenki w formie druku muzycznego przez PWN Kraków; „(t)-lit. 1”, „(t)-lit. 2” – teksty piosenek, cytowane w literaturze; odpowiednio – przyp. 26 i przyp. 25.

Najstarsze wykonania i nagrania pochodzą z lat 1954-1955 z towarzyszeniem zespołu jazzowego Jana Walaska. Kolejne, z lat 1956-1959, odbyły się z towarzyszeniem Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia pod dyrekcją Kazimierza Turewicza⁷². W 1957 r. pojawiło się nagranie (piosenka *Archipelag gwiazd*) z Poznańską 15-tką Radiową pod dyrekcją Zygmunta Mahlika (1926-1976). Następne nagrania, z lat 1959-1962 (1974) – z towarzyszeniem Orkiestry Tanecznej polskiego Radia pod dyrekcją Edwarda Czernego.

Lp.	Tytuł piosenki	Rok powstania	Autor tekstu	Autor muzyki	Inne informacje
1.	<i>Akacyjny liść</i>	1957	Jan Gałkowski	Wojciech Pistowski	d.m. (t)
2.	<i>Archipelag gwiazd</i>	1957		Jan Ptaszyn Wróblewski	
3.	<i>Barwa dnia</i>	1961	Henryk Gaworski	Czesław Grudziński	c (t) Beltono

⁷² Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 194.

4.	<i>Błękitny dzień</i>	1958	Michał Ochorowicz	Edward Ciesielski	
5.	<i>Brazylio, Brazylio</i>	1959	Andrzej Tylczyński	Edward Czerny	d.m. (t)
6.	<i>Chicle hula</i>	1959	Bogusław Choiński, Jan Galkowski	Marek Sart	d.m. (t)
7.	<i>Dla ciebie kolczyki gwiazd</i>	b.d.	Kazimierz Winkler	Romuald Żyliński	d.m. (t)
8.	<i>Filatelista mimo woli</i>	1961	Zbigniew Kaszukur	Marian Radzik	(t)
9.	<i>Halo! Czy słyszysz mnie?</i>	1963	Jan Gwóźdź	Edward Żuk	(t)
10.	<i>Madmoiselle</i>	1958	Jan Galkowski	Władysław Szpilman	c Olgierd Buczek
11.	<i>Marguerita</i>	1958	Agnieszka Feill, Artur Tur	Henryk Kleine	c (t) Fena Rolska
12.	<i>Masz małe usta</i>	1962	Jarosław Ławrynowicz (Aleksander Rymkiewicz)	Bogusław Klimczuk	(t)
13.	<i>Mr. Sandman</i>	1954	Pat Ballard	Pat Ballard	c (t) Vaughn Monroe
14.	<i>My z tobą sam na sam</i>	1959	Bronisław Brok	Władysław Szpilman	c Olgierd Buczek
15.	<i>Na wezwanie miłości</i>	1959	Kazimierz Winkler	Romuald Żyliński	Fryderyka Elkana – duet
16.	<i>Nie powiem ci nic</i>	b.d.	Roman Sadowski	Marek Sart	(t)
17.	<i>Nie trudno zerwać kwiat</i>	1960	Witold Skrzypiński	Władysław Szpilman	(t)
18.	<i>Nie trzeba słów</i>	1958	Ludwik Starski	Władysław Szpilman	c Barbara Połomska
19.	<i>Nim zamknę drzwi</i>	1955	Janusz Odrowąż	Wojciech Piętowski	d.m. (t)
20.	<i>Noc w Warszawie</i>	b.d.	Andrzej Tylczyński	Bogusław Klimczuk	(t)
21.	<i>Pies Dingo</i>	1957	Bogusław Choiński, Jan Galkowski	Romuald Żyliński	(t)
22.	<i>Piosenka przy goleniu</i>	1962	Janusz Odrowąż	Romuald Żyliński	(t)
23.	<i>Piosenka z zacięciem</i>	b.d.	Kazimierz Winkler	Władysław Szpilman	/wycofana przez kompozytora/
24.	<i>Poprzez szlak</i>	b.d.	Czesław Szewczyk	Bogusław Klimczuk	(t)
25.	<i>Przy moim domku</i>	b.d.	Czesław Szewczyk	Bogusław Klimczuk	c Maria Koterbska
26.	<i>Rock around the clock</i>	1955	Max C. Freedman	James E. Myers	c Bill Haley and His Comets; Carmen Moreno – duet

27.	<i>Rogaliki na śniadanie</i>	1958	Janusz Odrowąż	Zygmunt Karasiński	d.m. (t)
28.	<i>Salomon</i>	1962	Adam Hosper (Jacek Bocheński)	Bogusław Klimczuk	Violetta Villas – duet (niezachowana)
29.	<i>Słoneczny dzień</i>	1958	Michał Ochorowicz	Edward Ciesielski	(t)
30.	<i>St. Louis Blues</i>	1957	William Christopher (W.C.) Handy	William Christopher (W.C.) Handy	c (m.in. Bessie Smith z Louisem Armstrongiem)
31.	<i>Szukamy się wzajemnie</i>	1958	Jadwiga Kozieradzka	Kazimierz Turewicz	(t) (t)-lit. 1
32.	<i>Tajemnica</i>	b.d.	Bronisław Brok	Jerzy Wasowski	(t)
33.	<i>Włóczęga</i>	1960	Jerzy Miller	Romuald Żyliński	(t) lit. 2
34.	<i>Wszyscy mi Ciebie zazdroszczą</i>	1959	Mirosław Łebkowski	Piotr Leśnica (Stanisław Gajdeczka)	c Jerzy Połomski
35.	<i>Zakochani kinomani</i>	1958	Karol Kord	Marek Sart	(t)

Druki muzyczne

Ze względu na rosnącą popularność piosenek Cezarego Fabińskiego ukazały się na rynku wydawniczym druki muzyczne zawierające nuty i tekst niektórych jego piosenek w formie dwu- lub trzykartkowych zeszytów ze zdjęciem artysty na okładce. Polskie Wydawnictwo Muzyczne w Krakowie wydało w ramach „Błękitnej serii”: „Śpiewamy i tańczymy” nowe najpopularniejsze przeboje z repertuaru ulubionych piosenkarzy, które ukazywały się w latach 1959-1965 jako, wspomniane już, druki muzyczne. Te opracowania na fortepian z podłożonym tekstem do śpiewu bazowały na wcześniej wykonanych i zarejestrowanych w formie nagrań piosnkach Cezarego. Ukazało się sześć pozycji – w zestawieniu ich poniżej podane są: tytuł, numer zeszytu (druku muzycznego: „d.m.”), rok wydania, rok powstania piosenki (w nawiasach) i objętość druku (liczba kart):

1.	<i>Archipelag gwiazd</i>	d.m. nr116	wyd.	1963	(1957)	2	karty
2.	<i>Chicle hula</i>	d.m. nr 81	wyd.	1960	(1959)	5	karty
3.	<i>Dla Ciebie kolczyki gwiazd</i>	d.m. nr 90	wyd.	1960	(1960)	2	karty
4.	<i>Nim zamknę drzwi</i>	d.m. nr 56	wyd.	1959	(1959)	3	karty
5.	<i>Pies Dingo</i>	d.m. nr 45	wyd.	1959	(1957)	?	
6.	<i>Rogaliki na śniadanie</i>	d.m. nr 54	wyd.	1959	(1958)	3	karty

Dostępne są osobno niektóre teksty piosenek z repertuaru Cezarego Fabińskiego⁷³ z podaniem nagrań danego utworu na płytach i z możliwością jego odsłuchania. Reszta tekstów pozostaje na płytach, a nieliczne można odszukać w literaturze przedmiotu (por. tabela z wykazem piosenek).

Dyskografia

Rozpowszechnieniu przebojów muzycznych Cezarego służyły przede wszystkim nagrania jego piosenek, wydawane w formie płyt⁷⁴, ówczesnie szelakowych i winylowych. Ukazały się trzy jego płyty solowe (w tym jedna w trzech wersjach), a pozostałe nagrania jako tzw. składanki. Pod względem objętości nagranych materiałów były to minialbumy (EP) oraz longplaye (LP). Z czasem pojawiły się kasety magnetofonowe i przede wszystkim płyty kompaktowe z odpowiednio opracowanymi technicznie dawnymi nagraniami.

Nie można natomiast stwierdzić, w jakim zakresie i w jakiej formie nagrane przez Fabińskiego utwory pojawiły się w filmach czy w innych materiałach audio-wizualnych zarejestrowanych przez Telewizję Polską.

Poniżej podane są zestawione w odpowiednich grupach nagrania z piosenkami wykonanymi przez Cezarego Fabińskiego – autorskie i tzw. składanki, z uwzględnieniem wytwórni/wydawcy, numeru katalogowego (symbolu cyfrowego lub literowo-cyfrowego), tytułu płyty/kasety (jeśli był nadany), tytułu piosenki z repertuaru artysty⁷⁵ (podany w nawiasie) oraz miejsca na nośniku ("A" i "B" określają strony nośnika, "poz." – pozycję utworu na dyskietce czy taśmie magnetofonowej; strona i pozycja podane są w nawiasie). Przy kasetach ("K") i płytach kompaktowych ("CD") podany jest dodatkowo rok wydania.

⁷³ Internet: tekstowo.pl: Cyfrowa Biblioteka Polskiej Piosenki.

⁷⁴ Płyty z piosenkami śpiewanymi przez Fabińskiego tłoczyły trzy firmy fonograficzne: Muza, Pronit i Veriton. Z historii fonografii w Polsce wiadomo, że w okresie powojennym, w 1947 r., „upaństwowiono wytwórnię płyt w Warszawie, powołując do życia Warszawskie Zakłady Fonograficzne, działające łącznie z fabryką płyt Muza. (...) W 1953 r. powstał w Warszawie Zakład Nagrań Dźwiękowych, który dwa lata później przemianowano na Polskie Nagrania, podporządkowując temu przedsiębiorstwu niebawem także warszawską fabrykę Muza” (Janusz Łętowski, *Magia czarnego krążka. ABC kolekcjonera płyt*, Kraków 1981, s. 331). Polskie Nagrania (monopolista w dziedzinie nagrań dźwiękowych na płytach) stały się głównym producentem płyt w Polsce; obok nich płyty tłoczyły Pronit i Veriton jako mniejsze wytwórnie.

⁷⁵ Zestawienie nagrań płytowych: Janusz Świąder, *Gwiazdy błyszczwały...*, s. 111-112. Autor błędnie sądzi, iż Cezary nie nagrał żadnej autorskiej płyty. Tymczasem muzyk nagrał ich trzy, przy tym jedna z autorskich płyt, o symbolu N 0194, wydana w 1963 r., miała trzy wersje, z czego jedna posiadała nagrania z tekstami piosenek w języku angielskim

Pozostaje jeszcze problem precyzyjnego datowania wydań nagrań płytowych⁷⁶ Cezarego. Ogólnie dotyczy ono okresu od połowy lat 50. do roku 1963. Nie zawsze data (rok) samego utrwalenia dźwiękowego danej piosenki jest zbieżna z datą (rokiem) jej wydania. Stąd większość nagranych i wydanych z czasu stałego jeszcze pobytu artysty w kraju pozostaje bez dokładnego określenia daty rocznej. Stąd w poniższym zestawieniu pominięto rok wydania. Z kolei daty skopiowanych nagrań na taśmach magnetofonowych czy płytach kompaktowych z lat 90. i po 2000 roku, są już dla każdego nagrania podane.

I. Płyty autorskie:

Pronit N 0194 (płyta winylowa; EP, 45 RPM)

<i>wPiosenka przy goleniu</i>	(A 1)
<i>Nie powiem ci nic</i>	(A 2)
<i>Halo! Czy słyszysz mnie?</i>	(B 1)
<i>Noc w Warszawie</i>	(B 2)

Muza N 0194 (płyta winylowa; EP, 45 RPM) *Piosenka przy goleniu*

1. <i>Piosenka przy goleniu</i>	(A 1)
2. <i>Nie powiem ci nic</i>	(A 2)
3. <i>Halo! Czy słyszysz mnie?</i>	(B 1)
4. <i>Noc w Warszawie</i>	(B 2)

Pronit N 0194 (płyta winylowa; EP, 45 RPM) *The Song Sung When Shaving*

1. <i>The Song Sung When Shaving</i>	(A 1)
2. <i>I'll Tell You Nothing</i>	(A 2)
3. <i>Hullo! Do You Hear Me?</i>	(B 1)
4. <i>The Night in Warsaw</i>	(B 2)

Veriton 0124 (płyta winylowa; EP, 45 RPM)

<i>Przy moim domku</i>	(A 1)

⁷⁶ Brak pełnych danych ze strony wytwórni płyt. Natomiast przy datowaniu później wydawanych kaset magnetofonowych i płyt kompaktowych pomocny okazał się m.in. internetowy Katalog Polskich Płyt Gramofonowych.

<i>Poprzez szlak</i>	(A 2)
<i>My z tobą sam na sam</i>	(B 1)
<i>Nie trzeba słów</i>	(B 2)

Pronit 3305 (płyta szelakowa; 78 RPM)

<i>Pies Dingo</i>	(A)
<i>Archipelag gwiazd</i>	(B)

II. Nagrania z udziałem piosenek wykonanych przez Cezarego, tzw. składanki:

A. Płyty szelakowe (78 RPM)

– Muza 3292	<i>(Szukamy się wzajemnie)</i>	(B)
– Pronit 3325	<i>(Nim zamknę drzwi)</i>	(A)
– Pronit 3224	<i>(St. Louis Blues)</i>	(A)
– Muza 3236	<i>(Poprzez szlak)</i>	(A)
– Muza 3274	<i>(Nie powiem ci nic)</i>	(A)

B. EP (45 RPM)

– Muza N 0039 <i>St. Louis Blues</i> – I wersja	<i>(Mr. Sandman)</i>	(B 1)
– Pronit N 0039 <i>St. Louis Blues</i> – II wersja	<i>(Mr. Sandman)</i>	(B 1)
– Pronit N 0094	<i>(Słoneczny dzień)</i>	(B 1)
	<i>(Nim zamknę drzwi)</i>	(B 2)
– Pronit N 0172	<i>(Masz małe usta)</i>	(A 2)
– Veriton V-216	<i>(Błękitny dzień)</i>	(A 1)
	<i>(Nim zamknę drzwi)</i>	(A 2)

C. LP (25 cm, 33 1/3 RPM)

– Muza L 0230 <i>Rytmy stare i nowe</i> – I wersja	<i>(Szukamy się wzajemnie)</i>	(B 2)
	<i>(Pies Dingo)</i>	(B 4)
– Pronit L 0230 <i>Rytmy stare i nowe</i> – II wersja	<i>(Szukamy się wzajemnie)</i>	(B 2)
	<i>(Pies Dingo)</i>	(B 4)
– Pronit L 0230 <i>Rytmy stare i nowe</i> – III wersja	<i>(Szukamy się wzajemnie)</i>	(B 2)
	<i>(Pies Dingo)</i>	(B 4)
– Muza L 0385 <i>Radiowa piosenka miesiąca</i> (3)	<i>(Halo! Czy słyszysz mnie?)</i>	(?)

- Pronit L 0283 *Zapraszamy do tańca* (Akacyjny liść) (B 3)
- Pronit L 0303 *Dla każdego coś miłego* (Filatelista mimo woli) (A 2)
- (Brazylio, Brazylio) (B 2)
- (Barwa dnia) (B 4)

D. LP (30 cm, 33 1/3 RPM)

- Muza SX 2849 *Posłuchaj kochana. Piosenki z lat 1957-1959*
(Szukamy się wzajemnie) (B 2)
- Muza SX 2978 *Pójdę wszędzie z tobą. Piosenki z lat 1961-1964*
(Nie powiem ci nic) (A 2)
- (Piosenka przy goleniu) (B 3)
- Muza SXL 0834 *Edward Czerny przypomina*
(Nie trudno zerwać kwiat) (B 6)

E. Kasety magnetofonowe

- Muza CK 1351/3 (1994 r.) *Zatańczmy jeszcze raz*
(Nie powiem ci nic) (K 1, poz. 4)
- (Nietrudno zerwać kwiat) (K 3, poz. 15)
- (Piosenka przy goleniu) (K 5, poz. 30)
- Muza CK 1433 (1997 r.) *Kazimierz Turewicz*
(Szukamy się wzajemnie) (A 3)
- (Słoneczny dzień) (A 11)
- (Nim zamknę drzwi) (B 19)
- Takt MC 20241021 (1999 r.) *Złote lata – Polskie przeboje lat 50. i 60.*
(Nie powiem ci nic) (K 3, poz. 8)

F. Płyty kompaktowe

- Muza PNCD 225 (1994 r.) *Zatańczmy jeszcze raz*
(Nie powiem ci nic) (poz. 4)
- (Piosenka przy goleniu) (poz. 23)
- Muza PNCD 281 (1994 r.) *Warszawo, piękna Warszawo*
(Noc w Warszawie) (poz. 7)
- Muza PNCD 367 (1997 r.) *Kazimierz Turewicz*
(Szukamy się wzajemnie) (A 3)
- (Słoneczny dzień) (A 11)
- (Nim zamknę drzwi) (B 19)
- Takt CD 20241021 (1999 r.) *Złote lata – Polskie przeboje lat 50. i 60.*
(Nie powiem ci nic) (CD 3, poz.8)

- Anex AA-794-809 (2004 r.) *Made in PRL. 1951-1959. Komu piosenkę*, cz. 7
 (Akacyjny liść) (poz. 3)
 (Nie powiem ci nic) (poz. 7)
 (Marguerita) (poz. 11)
- Anex AA-794-810 (2004 r.) *Made in PRL. 1955-1959. Ja śpiewam piosenki*, cz. 8
 (Nim zamknę drzwi) (poz. 10)
- Muza PNCD 1247 (2009 r.) *Tak jak tańczą gwiazdy*
 (Szukamy się wzajemnie) (poz. 19)
- Muza PNCD 1251 (2009 r.) *Lata 20., lata 30.*
 (Nim zamknę drzwi) (poz. 5)
- Teddy Records TPCD 104 (2011 r.) *Muzyczne sentymenty - Niezapomniane piosenki z lat 50., nr 4*
 (Nim zamknę drzwi) (poz. 4)
 (Szukamy się wzajemnie) (poz. 14)
- Teddy Records TPCD 112 (2012 r.) *Muzyczne sentymenty - Niezapomniane piosenki z lat 50., nr 12*
 (Pies Dingo) (poz. 17)
- Andromeda CD 963 (2012 r.) *Made in PRL. 1951-1959. Komu piosenkę*, cz. 7
 (Akacyjny liść) (poz. 3)
 (Nie powiem ci nic) (poz. 7)
 (Marguerita) (poz. 11)
- Andromeda CD 964 (2012 r.) *Made in PRL. 1955-1959. Ja śpiewam piosenki*, cz. 8
 (Nim zamknę drzwi) (poz. 10)
- MTJ CDMTJ 90257 (2013 r.) *Wasowski da się lubić! 100 piosenek na 100-lecie urodzin*
 (Tajemnica) (CD 3, poz. 8)
- Polskie Radio PRCD 1761-62 (2014 r.) *Z Archiwum Polskiego Radia. Szlagiery lat 50. Z lat 1953-1959*
 (Pies Dingo) (CD 1, poz. 5)
 (Szukamy się wzajemnie) (CD 1, poz. 6)
- Muza + Warner Music Poland PNCD 1615 A/B (2014 r.) *40 tylko polskich piosenek: lata '50.*
 (Akacyjny liść) (CD 2, poz. 2)
- Warner Music Poland PNCD 1615 A/B (2015 r.) *40 tylko polskich piosenek: lata '50.*
 (Akacyjny liść) (CD 2, poz. 2)
- Warner Music Poland 9029579738 (2017 r.) *Złota kolekcja. Lata 50. Ukochany kraj.*
 (Pies Dingo) (poz. 19)

Ikonografia (zdjęcia)

Dostępnych wizerunków Cezarego Fabińskiego jest zaledwie osiem. Są to różne czarno-białe fotografie, które pojawiły się w nielicznych publikowanych materiałach związanych z artystą. Cztery z nich, na podstawie wcześniej wykonanych zdjęć, trafiły na okładki druków muzycznych „Błękitnej serii”. Przy tym jedna z tych fotografii wykorzystana była na okładkę aż trzykrotnie (jako powtórzenia w innych edycjach), a pozostałe trzy po razie (na sześć opublikowanych zeszytów z tekstem i nutami piosenek Fabińskiego). W zeszytach wydanych z numerami 116 i 90 zamieszczone zdjęcia są autoryzowane. Wykonawcą tych dwóch różnych portretów fotograficznych Cezarego był Tadeusz Kubiak⁷⁷ – fotograf i fotoreporter, znany ówczesnie w środowisku aktorskim teatralnym i filmowym oraz wśród piosenkarzy. Cezary w jego obiektywie, na okładce zeszytu nr 116, został uchwycony w trakcie wykonywania piosenki: jest uśmiechnięty, gestykuluje rękami, w nienagannym, eleganckim, galowym ubiorze. Z kolei okładka zeszytu nr 90 prezentuje Fabińskiego niejako podpatrzonego w przerwie na papierosa, uchwyconego obiektywem aparatu w dość nieoczekiwanej kompozycji – z góry, z diagonalnymi liniami ramion i krawata, spoglądającego z zaskoczenia do góry.

Dalsze, powtarzane trzy razy na okładkach zdjęcie, najbardziej eksploatowane wtórnie w różnych innych materiałach, ukazuje portret Cezarego w ujęciu klasycznego popiersia, en face, z uśmiechem na twarzy, w białej koszuli z ciemnym krawatem. Ostatnie z tej grupy portretów przedstawia muzyka również w popiersiu, z głową w ujęciu 5/6, skierowaną w prawo (od strony widza), z wyraźnym uśmiechem i wyrażoną radością w oczach, jego gęste ciemne włosy zaczesane są do góry. Na ubiór składa się biała koszula i ciemny krawat. Jest jeszcze jedno zdjęcie czarno-białe, zamieszczone przez Dariusza Michalskiego w części jego książki⁷⁸ omawiającej, na podstawie skąpych danych, sylwetkę artystyczną Cezarego Fabińskiego. Postać muzyka na tym zdjęciu, stojącego na ulicy na tle starego budynku, ujęta jest do kolan, frontalnie, z głową *en face*. Cezary, w rozpiętej pod szyją białej koszuli i w ciemnych spodniach, jedną rękę ma schowaną w kieszeni, a w drugiej trzyma

⁷⁷ Tadeusz Kubiak (1930-2004) – polski fotograf, fotoreporter, fotosista, współzałożyciel i wieloletni fotoreporter tygodnika filmowo-telewizyjnego „Ekran”. Wykonywał m.in. zdjęcia (portrety) przedstawiające wykonawców polskiej muzyki rozrywkowej, które wielokrotnie ilustrowały okładki płyt gramofonowych. Miejsce szczególne w twórczości Kubiaka zajmowała fotografia filmowa, portretowa, reportażowa i teatralna. Związany był z Centralną Agencją Fotograficzną, Teatrem Telewizji, współpracował z warszawskimi teatrami, m.in. z Teatrem Kwadrat, Teatrem Syrena, Teatrem na Woli. Zdobywał wielokrotnie nagrody podczas konkursów fotografii prasowej.

⁷⁸ Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 438. Autor nie podaje informacji dotyczącej okoliczności, miejsca i czasu powstania zdjęcia, sama fotografia jest jedynie podpisana „Cezary Fabiński”. Publikacja nie zawiera indeksu ilustracji.

fajkę. To moment przerwy w paleniu tytoniu. I sytuacja dla artysty dość charakterystyczna, bowiem w późniejszym czasie związał się na długie lata „zawodowo” (trafika) z tą używką. Kolejne trzy zdjęcia to wizerunki zbiorowe muzyków, wśród nich – Cezarego. Pierwsze z nich, z 1954 r.⁷⁹, pochodzące z archiwum Mirosława Ufnalewskiego (perkusisty, jednego z pionierów jazzu w powojennej Polsce), u którego w mieszkaniu odbywa się wspólne muzykowanie, pokazuje (od lewej strony) Cezarego Fabińskiego – grającego na akordeonie, obok Władysława Więcka, grającego na kontrabasie, Ufnalewskiego siedzącego przed perkusją (talerz) i Zbigniewa „Ellingtona” Choroszewskiego, grającego najprawdopodobniej, czego nie widać, na pianinie. Na tym horyzontalnie ujętym portrecie zbiorowym postać Fabińskiego ukazana jest powyżej kolan, z prawą ręką na klawiaturze klawiszowej akordeonu i lewą na guzikach (dźwięki basowe). Instrument, na którym Cezary właśnie gra, to klasyczny akordeon klawiszowy. Dwa pozostałe zdjęcia, obydwie z 1956 r.⁸⁰, przedstawiają Cezarego w tańcu z Carmen Moreno; na scenie tańczony jest rock and roll z towarzyszeniem orkiestry Jana Walaska (kilku muzyków w tle). Na jednym z tych zdjęć Fabiński występuje w eleganckim, kontrastowym stroju (czarne spodnie i biała marynarka), lekko odwracając na moment głowę z uśmiechniętą twarzą w stronę fotoreportera. Na następnym zdjęciu rock and roll tańczony jest w swobodniejszym, codziennym stroju – jasnych spodniach i ciemnej koszuli. Z obydwu tych zdjęć emanuje dynamika, radość i swoboda wykonania.

Poza wymienionymi, publikowanymi, ośmioma wizerunkami artysty istnieją dwie fotografie znajdujące się w aktach paszportowych, z których jedno pozostaje w konwencji zdjęć urzędowych, z głową nieco pochyloną do przodu, ujętą w 3/4 i widocznym lewym profilem (od strony widza); Fabiński ubrany jest w ciemną koszulę i marynarkę w drobną kratkę, wyraz twarzy jest poważny, skupiony, refleksyjny. Drugie zdjęcie, nieco swobodniejsze w wyrazie, z ukierunkowanym wzrokiem do obiektywu, z wykadrowaną, dominującą głową, nieznacznie pochyloną do przodu, ujętą w 3/4 od prawej strony (od strony widza), przedstawia Fabińskiego w wysoko uchwyconym popiersiu, ubranego w białą koszulę z ciemnym krawatem w lekkim, jasnym, rozpinanym swetrze. Tło jest tutaj, w przeciwieństwie do pozostałych zdjęć, ciemne, kontrastowe.

Domniemany zasób fotografii prywatnych i tych z występów estradowych po śmierci artysty i jego małżonki mógł ulec, wobec braku spadkobierców, rozproszeniu. Wiadomo⁸¹, że w tym zasobie istniały m.in. prywatne zdjęcia Cezarego z Violetą Villas, na których on gra na akordeonie, a ona śpiewa.

⁷⁹ Krystian Brodacki, *Historia jazzu...*, il. (bez nr) na s. 148.

⁸⁰ Marek Gaszyński, *Fruwa twoja marynara...*, il. (bez nr) na s. 163 i 167.

⁸¹ Informacja p. Jana Donhöffnera.

Dopełnienie charakterystyki zewnętrznej Fabińskiego stanowi opis⁸² o charakterze urzędowym, z którego wynika, że Cezary był wysokim mężczyzną, o wzroście 171 cm, szatynem o owalnej twarzy i błękitnych oczach, bez znaków szczególnych.

Zakończenie

Cezary Fabiński – ciekawa, utalentowana, ambitna i z sympatią wspominana indywidualność polskiej kultury muzycznej, została, mam taką nadzieję, przywrócona pamięci zbiorowej w świetle dokonanych (na podstawie dostępnych materiałów) wszystkich powyższych ustaleń. Pamięć tę w zakresie muzyki – rozpowszechniania odszukanych i udostępnionych nagrań piosenek – przywróciło z kolei już wcześniej Archiwum Polskiego Radia w Warszawie. A wobec pytań retorycznych, stawianych przez Dariusza Michalskiego, autora cytowanej wielokrotnie w artykule publikacji „*Piosenka przypomni ci...*” *Historia polskiej muzyki rozrywkowej. Lata 1945-1958* (t. 2, Warszawa 2010), który tak oto w swoim tekście o Cezarym zastanawia się: „Tajemnicza postać – nie wiadomo, kiedy się urodził, kim był z zawodu, gdzie i kiedy zaczynał karierę piosenkarską”⁸³, można obecnie już stwierdzić, że wiemy o tym nieco zapomnianym artyście dość dużo, aczkolwiek pozostaje jeszcze do odkrycia wiele, właśnie, tajemnic.

---

⁸² Materiały IPN.

⁸³ Dariusz Michalski, *Piosenka przypomni ci...*, s. 438.

Il. 1. Obraz *Alarm*, Józef Brandt (1841-1915), I wersja obrazu (własność prywatna), będąca w depozycie Muzeum Narodowego w Warszawie w l. 1938-2000. Obraz wystawiany trzykrotnie w Muzeum Okręgowym w Radomiu (1945-1955, 1965, 1991).

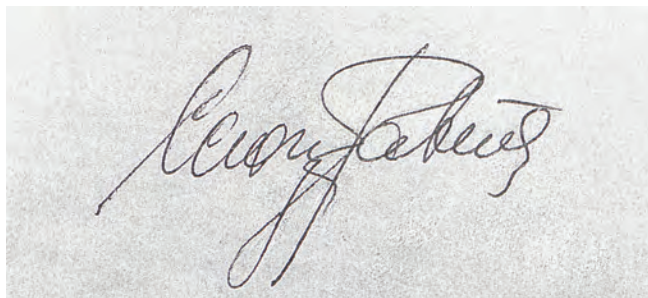
Fot. za: *Radom. Szkice z dziejów miasta*, red. Jerzy Jędrzejewicz, Warszawa 1961, il. 106, s. 217 (jako *Potyczka*). Jest to jedyna dostępna fotografia tego obrazu. Brandt posłużył się w przeszłości swoim dziełem, które zaprezentował na Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Berlinie w 1896 r., do namalowania II jego wersji, znajdującej się od 1995 w zbiorach Biblioteki Kórnickiej

Il. 2. Tablica pamiątkowa Józefa Brandta na ścianie jego domu w Radomiu przy ul. Józefa Piłsudskiego 9.
Fot. za: *Radom. Szkice z dziejów miasta*, red. Jerzy Jędrzejewicz, Warszawa 1961, il. 107, s. 218

Il. 3. Cezary Fabiński, fotografia paszportowa, 1962 r.
Materiały IPN; oprac. i retusze Aleksander Gaca

Il. 4. Autograf Cezarego Fabińskiego z życiorysu, 1962. Materiały IPN

KWESTIONARIUSZ PASZPORTOWY

wypełnić starannie
pismem następującym
druk

24

Nazwisko **FABIŃSKI** (u kobiet również nazwisko panieńskie)

Imię (wg metryki urodzenia) **CEZARY - ANDRZEJ**
(im. nazwisko i imię przybrane - pseudonim)

Data i miejsce urodzenia **2. STYCZNIA 1929 - RADOM**

Imiona rodziców **STEFAN-EMILIA** nazwisko panieńskie matki **z BUKOWSKICH**

Stan cywilny **KAWALER**

Dotychczasowy adres **MIEN VII, KAISERSTR 84/19**

Narodowość **POLSKA** obywatelstwo **POLSKIE**

Dokumenty stwierdzające obywatelstwo **PASZPORT**

Zawód wyuczony **EKONOMISTA - ROSEKWARZ** wykonywany w **WIENIU - SPIEG OPERASY**

Stale miejsce zamieszkania do 1.IX.1939 r. **RADOM - MALCZEWSKIEGO 19 w 23 a**

Ostatnie miejsce pobytu w Polsce (miasto, powiat) **WARSZAWA - W. KOSSAKA 12 w 7**

Od jakiego czasu przebywa poza granicami Polski **MAJ 1962 - WIEN**

W jakich krajach przebywał przed przyjazdem do **WIENIA - ZSRR, C.S.R. RUMUNIA, WRL. JUGOSŁAWIA, AUSTRIA, N.R.D. - Schönewald - Jena**

Służba wojskowa **NIE - REZERWA**

Czy był(a) karany(a) sądownie w kraju lub zagranicą i za jakie przestępstwa **NIE**

Adresy krewnych, znajomych i in. świadków w Polsce którzy mogą potwierdzić posiadanie obywatelstwa polskiego **NIE**

17. Jaki paszport pragnie otrzymać **KONSULARNY**
(nie powrót do kraju czy na pobyt za granicą)

18. Ew. data i miejsce zawarcia małżeństwa **NIE**

19. Dane personalne współmałżonka (imię, nazwisko, data i miejsce urodzenia, imiona rodziców) **NIE**

20. Kto z członków rodziny wyjedzie wraz z nim (nią) **NIE**

21. Imiona, daty i miejsce urodzenia dzieci poniżej lat 13 **NIE**

Rysopis **177**

Wzrost **OWALNA**

Twarz **SZATYNY**

Włosy **NIEBIESKIE**

Oczy **BRAK**

Znaki szczególne

Cezary Fabiński

12. XI 1962

data

II. 5. Kwestionariusz paszportowy Cezarego Fabińskiego (wraz ze zdjęciem),
Warszawa 12 listopada 1962. Materiały IPN

FABIŃSKI CEZARY
Nazwisko i imię

Do

BIURA PASZPORTÓW ZAGRANICZNYCH M.S.W.

Komendy Wojewódzkiej M.O.:

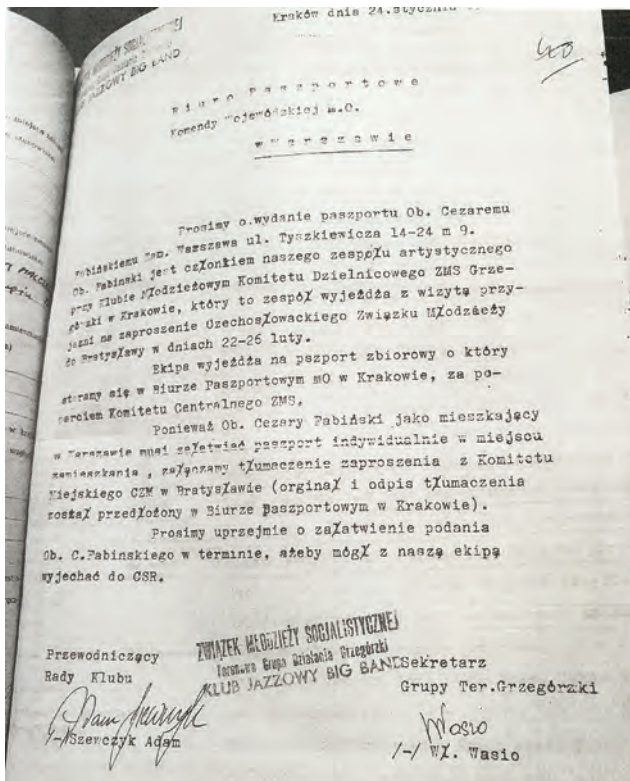
w KRAKOWIE

Proszę o wydanie paszportu na wyjazd za granicę do ČSR - BRATYSŁAWA
w celu koncerty wykonania pamiątki Cieshorski.
zw. Młodość i BRATYSŁAWA, a zw. MŁODOŚĆ SOCJAL.
KRAKÓW

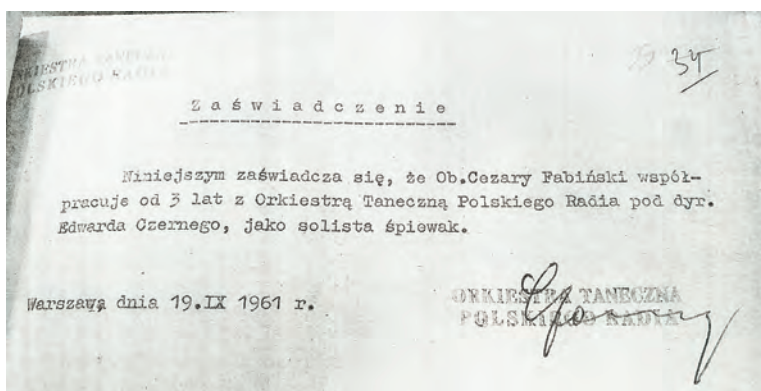
Po zapoznaniu się z pouczeniem na str. 4 podaję co następuje:

1. Nazwisko FABIŃSKI
2. Nazwisko panińskie (u mężatek) -
3. Imiona CEZARY - ANDRZEJ
4. W przypadku zmiany nazwiska i imienia podać poprzednie nazwisko, imię oraz datę orzeczenia o zmianie nazwiska i imienia i przez kogo wydane nie
5. Imię ojca STEFAN
6. Imię i nazwisko panińskie matki EMILIA BUKOWSKA
7. Data urodzenia 2.01.1929
8. Miejsce urodzenia RADOM
9. Narodowość POLSKA
10. Obywatelstwo POLSKIE
11. Stan cywilny KAWALER
12. Obecny dokładny adres W-4A TYSEKIEWICZA 14-24/9
13. Poprzednie miejsca zamieszkania w ostatnich 2 latach (w przypadku zmiany) PUSZELNIK II K/4-271 w. ŚWIERCZĘŁSKIEGO 27
14. Zawód SPIELAK
15. Seria, numer dowodu osobistego OC 29674 2 wydany przez IKKMO - RADOM dnia 17.1.1953 r.
16. Rysopis
wzrost 170 cm twarz owalna włosy ciemne oczy niebieskie znaki szczególne brak
17. Obecne miejsce pracy (w pełnym biżmieniu), adres zakładu pracy i zajmowane stanowisko, względnie inne źródło utrzymania POLSKIE RADIO TELEWIZJA ZAKŁADY MAGAZYN DZIENIKOWYCH ESTRADA
18. Poprzednie miejsca pracy w okresie ostatnich 2-ty lat (wym. kolejno miejsca pracy, nazwy, adresy zakładów pracy oraz zajmowane stanowiska) jak wyżej
19. Stosunek do powszechnego obowiązku służby wojskowej oraz Nr dokumentu wojskowego i przez kogo wydany REZERWA C-0926614 WKR-RADOM
20. Ostatni stopień wojskowy SZEREGOWY
21. Czy był karany sądownie, za co i kiedy nie
22. Stan majątkowy (dokładnie opisać) nie

II. 6. Podanie o paszport Cezarego Fabińskiego (wraz ze zdjęciem), Kraków 1959. Materiały IPN

Il. 7. Prośba o wydanie paszportu Cezaremu Fabińskiemu, wystosowana przez Klub Jazzowy Big Band (działający przy Klubie Młodzieżowym Komitetu Dzielnicowego ZMS Grzegórzki w Krakowie), Kraków 24 stycznia 1960. Materiały IPN

Il. 8. Zaświadczenie wydane Cezaremu Fabińskiemu o współpracy z Orkiestrą Taneczną Polskiego Radia pod dyrekcją Edwarda Czernego, Warszawa 19 listopada 1961 (z podpisem E. Czernego). Materiały IPN

Notatka do akt ob. Fabińskiego Cezary

W odpowiedzi na Sympozjum nr 5082 dnia 26.4.65 z Archiwizacji (Kancelaria Tajna) przedstawiłam decyzję telefoniczną do MSZ (Tow. Januszka), o odebraniu konsularnego paszportu konsularnego wydatku biuletynowy na powrót z Komisariatu w ciępkotym na powrót do kraju (decyzja P. L. Kuzniecowskiego) "porozumienia z Sąd. Sec. Sympozjum"

14. maja 19.04.65

Apr. 11 Koczog

26.8.66

Il. 9. „Notatka do akt ob. Cezarego Fabińskiego” dotycząca decyzji o odebraniu mu paszportu konsularnego, Warszawa 29 kwietnia 1965. Materiały IPN

URZĄD DZIELNICOWY
Współ. Żoliborz
Wydział Spraw Wewnętrznych
ul. Dworkowa 3
01-444 WARSZAWA
WSP-10-308-1-89/75

Warszawa, dnia 12.05.1975r.

EMA 44322/60

Komenda Stołeczna
Milicji Obywatelskiej
Wydział Paszportów
Warszawa ul. Krucza 5/11

Uprzejmie proszę o udzielenie informacji czy ob. FABIŃSKI Cezary Andrzej s. Stefana i Emilii ur. 2.01.1929r. w Radomiu otrzymał paszport na wyjazd stały za granicę. Powyższa informacja jest konieczna w związku z prowadzonym postępowaniem skierowanym do wymeldowania w/wym. z lokalu nr 1 przy ulicy Koszaka 12. Z zapisu w rejestrze mieszkańców wynika, że w/wym. w dniu 26.03.1962r. wymeldowany był na pobyt czasowy do Austrii.

[Signature]

Il. 10. Prośba Urzędu Dzielnicowego Warszawa-Żoliborz, Wydział Spraw Wewnętrznych, skierowana do Komendy Stołecznej Milicji Obywatelskiej, Wydziału Paszportów, w sprawie Cezarego Fabińskiego, Warszawa 12 maja 1975. Materiały IPN

Warszawa, dnia 4.VI 1975r.

4322

Dzielnicowy Sztab Wojskowy
Warszawa-Żoliborz

KK

Odpowiadając na pismo z dnia 15.5.1975r. Nr 1122, uprzejmie informuję, że ob. FABIŃSKI Cezary s. Stefana ur. 2.01.1929r., sam, przed wyjazdem w Warszawie ul. Koszaka 12 m: - w maju 1962r. wyjechał na pobyt czasowy do Austrii. W czasie pobytu za granicą w okresie 1963r. otrzymał paszport konsularny na stały pobyt w Austrii, skąd do chwili obecnej nie powrócił. -

Naczelnik
Wydziału Paszportów
K S M O w Warszawie

[Signature]

Il. 11. Odpowiedź dzielnicowego Sztabu Wojskowego Warszawa-Żoliborz w sprawie Cezarego Fabińskiego, Warszawa 4 czerwca 1975. Materiały IPN

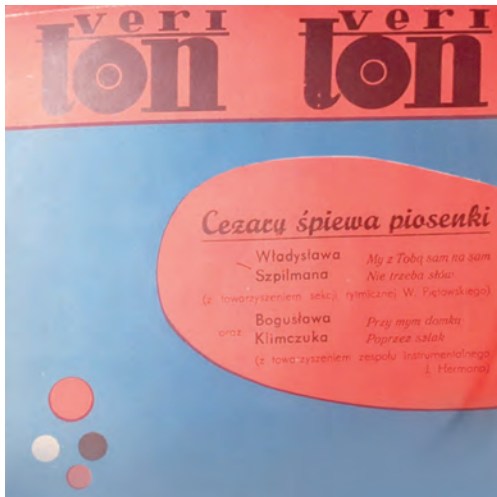

Il. 12. Płyta winylowa PRONIT N 0094 (nagranie z udziałem innego wykonawcy)

Il. 13. Płyta winylowa MUZA N 0039 (nagranie z udziałem innego wykonawcy)

Il. 12-15. Przykłady płyt z nagraniami piosenek Cezarego Fabińskiego (płyty z lat 50. i pocz. 60.)

Il. 14A. Okładka (wewnętrzna strona) płyty VERITON – 0124. (Jest to druga edycja tej samej wytwórni z nadrukiem na frontowej stronie okładki: „Śpiewa Cezary”)

Il. 14B. Płyta winylowa VERITON – 0124. (Jest to druga płyta tej samej wytwórni z nadrukiem na frontowej stronie okładki: „Śpiewa Cezary”)

Il. 15. Płyta szelakowa PRONIT – 3305 (płyta autorska)

Il. 16. TRCD 104 *Muzyczne sentymenty. Niezapomniane piosenki z lat 50.* (nr 4) 2011

Il. 17. TRCD 112 *Muzyczne sentymenty. Niezapomniane piosenki z lat 50.* (nr 12) 2012

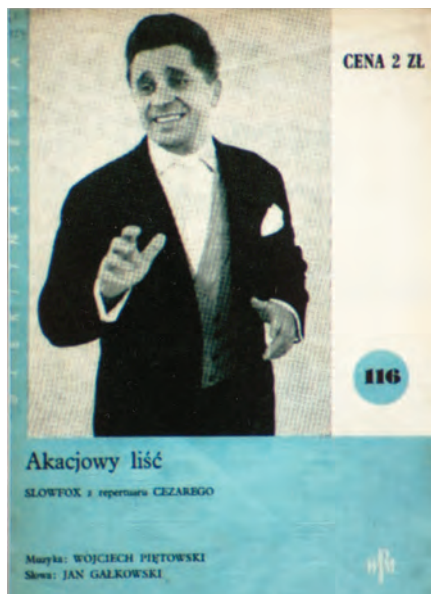

Il. 18. Andromeda CD 963, *Made in PRL. 1951-1959. Komu piosenkę*, cz. 7, 2012

Il. 19. PRCD 1761-62, *Z Archiwum Polskiego Radia. Szlagiery lat 50. Z lat 1953-1959*, 2014

Il. 16-19. Przykłady współczesnych (po 2000 r.) wydań nagrań na płytach kompaktowych piosenek z lat 50. różnych wykonawców, wśród nich Cezarego Fabińskiego

Il. 20. Druk muzyczny nr 116, 1963. Fot. Tadeusz Kubiak

Il. 21. Druk muzyczny nr 90, 1963. Fot. Tadeusz Kubiak

Il. 20-23. Przykłady okładek druków muzycznych z „Błękitnej serii” (wydawanych w latach 1959-1963 przez PWM w Krakowie) dotyczących piosenek Cezarego Fabińskiego, z jego zdjęciami

Il. 22. Druk muzyczny nr 43, 1959

Il. 23. Druk muzyczny nr 54, 1959

Il. 24. „Jazzowe spotkanie” w mieszkaniu Mirosława Ufnalewskiego w Warszawie, 1954.
Od lewej: Cezary Fabiński (z akordeonem), Władysław Więcek (z kontrabasem),
Mirosław Ufnalewski (przy perkusji), Zbigniew „Ellington” Choroszewski (domyślnie – przy pianinie).
Zdjęcie z archiwum M. Ufnalewskiego, za: Krystian Brodacki, *Historia jazzu w Polsce*,
Kraków 2010, il. na s. 148

Il. 25-26. Cezary Fabiński i Carmen Moreno tańczą na scenie rock and roll'a z towarzyszeniem orkiestry Jana Walaska, 1956. Fot. za: Marek Gaszyński, *Fruwa twoja marynara: lata czterdzieste i pięćdziesiąte – jazz, dancing, rock and roll*, Warszawa 2006, il. na s. 163 i 167

SOJA FABINSKI-TILLER (1932-2019)

Zarys biografii artystki

Soja, z domu Tiller⁸⁴, urodziła się 8 lutego 1932 r.⁸⁵ w czechosłowackiej Pradze. Jej dziadek, Jewgienij Iwanowicz Bałabin (1879-1973⁸⁶), był rosyjskim wojskowym w randze generała majora, należącym w czasach porewolucyjnych do białej emigracji rosyjskiej. Po ewakuacji, pod koniec 1920 r., uciekł wraz z wojskami białych z Krymu do Gallipoli, mieszkał od 1921 r. na Bałkanach, a następnie przeniósł się do Pragi. Po zakończeniu II wojny światowej przedostał się do Austrii, skąd udał się do Chile⁸⁷, by ostatecznie powrócić do Wiednia, gdzie zmarł i został pochowany w 1973 r.

Całą drogę i trud ewakuacji dzielił z żoną i dwiema córkami (z których jedna została później matką Soi). Właściwy początek ewakuacji, do Jekatierinodar (dziś Krasnodar), rozpoczął się w związku z niemożliwością stłumienia buntów robotniczych i narastającą przewagą zwolenników komunizmu w rejonie makiejewskim, którego Bałabin został naczelnikiem (Makiejewka leżała w okręgu górniczym, gdzie silnie rozwinięty był ruch robotniczy). Stamtąd Bałabinowie udali się do Noworosyjska, a potem przez Morze Czarne do Turcji, by w końcu przez Bałkany dotrzeć do Czechosłowacji – miejsca schronienia dla Rosjan. Osiedlili się w Trzebowie, gdzie dziadkowie Soi pracowali jako wychowawcy w tamtejszym internacie dla rosyjskich dzieci. Matką Soi była Olga Bayer-Bałabina. Natomiast na temat ojca brak jakichkolwiek informacji. Naukę w gimnazjum rozpoczęła w Nowoczerkasku (pobyt w tym miejscu związany był z funkcją wojskową ojca), by

⁸⁴ Nazwisko najpewniej po ojcu.

⁸⁵ Na podstawie dokumentu pełnomocnictwa z dn. 3 IV 2000 r. wydanego w Wiedniu.

⁸⁶ Jewgienij Iwanowicz Bałabin (1879-1973) – wyższy wojskowy sztabu wojsk kozackich przy sztabie sił zbrojnych Komitetu Wyzwolenia Narodów Rosji pod koniec II wojny światowej. Ukończył doński korpus kadetów, a następnie nikołajewską szkołę kawaleryjską, po czym, od 1900 r., był oficerem w lejbgwardii kozackiego pułku kawalerii. Uczestniczył w I wojnie światowej. W 1914 r. został zastępcą starszego adiutanta generalnego kwatermistrza w sztabie 9 Armii; w 1915 r. objął w stopniu pułkownika funkcję zastępcy szefa sztabu 5 dywizji kawalerii Kozaków dońskich; w 1916 r. dowodził 2 pułkiem kawalerii Kozaków dońskich, a od 1917 r. – 9 dywizją kawalerii Kozaków dońskich, w 1917 r. awansował do stopnia generała majora, w początkach 1918 r. przystąpił do kozackich oddziałów wojsk białych. Objął dowództwo obrony Nowoczerkaska. Został członkiem Wojskowej Rady Wojska Dońskiego. W okresie II wojny światowej podjął współpracę z Niemcami. Od 1940 r. pełnił funkcję atamana Wszechkozackiego Zrzeszenia w Rzeszy Niemieckiej, na Słowacji i Węgrzech. W 1944 r. wszedł w skład Głównego Zarządu Wojsk Kozackich (Internet).

⁸⁷ Informacja od Soi Tiller przekazana p. J. Donhöfnerowi. Wyjazd do Chile wynikał z obawy o własne bezpieczeństwo. Stamtąd, po czasie, przybył do Paryża, gdzie był owacyjnie i z wielkimi honorami podejmowany przez przedstawicieli dawnej rodziny carskiej i dawnych współtowarzyszy broni. Radziecka KGB nigdy go nie zdołała zidentyfikować.

następnie ukończyć ją w Trzebowie i kontynuować edukację w angielskim college w Pradze. Później, dla córki, spisała swoje wspomnienia⁸⁸.

W okresie II wojny światowej rodzina przebywała w Pradze. Tutaj też Soja uczęszczała do szkoły. Działania wojenne dramatycznie odcisnęły się na jej zdrowiu. W 1943 r., gdy miała 11 lat, w wyniku ostrzału lotniczego pociągu, w którym podróżowała, straciła prawą rękę⁸⁹.

Nie jest znana jej droga edukacyjna w zakresie szkolnictwa średniego. Miała zdolności artystyczne, które pozwoliły jej podjąć studia w Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu⁹⁰. Studia ukończyła z dwoma dyplomami, z zakresu: scenografii (pod kierunkiem prof. Caspara Nehera⁹¹ i tkactwa artystycznego – gobelinu (u profesora Alberta Parisa Gütersloha⁹²).

Po studiach podjęła działalność artystyczną. Na krosnach tkackich wykonywała gobeliny, które potem wystawiała w kraju i za granicą. Jej prace były nabywane przez instytucje i osoby prywatne. Tapiserie jej autorstwa są w posiadaniu rządu

---

⁸⁸ Informacje o J.I. Bałabinie, jego rodzinie i Soi Fabinski podaje w swoim artykule jej rosyjska znajoma Alisa Kuchar (*Zoja Fabinskaja – wnuczka bielogwardiejskiego generała*, „Nowyj Wienskiy Żurnal” z 19.10.2010). Z przytoczonych przez autorkę wspomnień Olgi Bayer-Bałabiny wynika, iż rodzina Bałabinych od strony ojca pochodzi od Piotra I Wielkiego – według oficjalnych danych. Natomiast ze strony matki ich przodkowie pochodzili ze starego bojarskiego rodu służącego przy Iwanie Groźnym i byli odnotowani w piątej księdze dworskiej, co wskazywało na bojarów wysokiego szczebla.

⁸⁹ Informacja z artykułu Alisy Kuchar – jw., oraz od p. Jana Donhoüffera z Kołobrzegu.

⁹⁰ Akademii der Bildenden Künste Wien (Akademia Sztuk Pięknych w Wiedniu) jest jedną z najstarszych uczelni artystycznych w Europie. Założona w 1692 r. jako prywatna szkoła nadwornego malarza Petera Strudela wzorowała się na Accademia di San Luca w Rzymie. W 1772 r., po różnych kolejach losu, powstała Cesarsko-Królewska Akademia Sztuk Pięknych z połączenia wszystkich istniejących wówczas szkół artystycznych różnych specjalności w Wiedniu. W 1872 r. otrzymała status uniwersytetu, w 1998 r. stała się uniwersytetem artystycznym, zachowując nazwę Akademii Sztuk Pięknych. W roku akademickim 1999/2000 istniejącą od 1850 r. strukturę szkół mistrzowskich zastąpiono pięcioma instytutami uniwersyteckimi. Universitätsarchiv: dawny numer immatrykulacyjny Soi Tiller: 5078.

⁹¹ Caspar Neher (1897-1962) – niemiecko-austriacki scenograf i autor tekstów do muzyki wokalnej; przez wiele lat współpracował m.in. z Bertoldem Brechtem. Studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Monachium (u Angela Janka) i dodatkowo pracował u scenografa Leo Pasettiego. Ilustrował teksty literackie. Pracował w Düsseldorfer Schauspielhaus, przy Salzburger Festspiele, Münchner Kammerspielen, a od 1958 r. do śmierci jako profesor scenografii w Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu.

⁹² Alvert Paris Gütersloh (1887-1975) – austriacki malarz i pisarz uchodzący za ojca duchowego wiedeńskiej szkoły realizmu fantastycznego. W młodości pobierał lekcje aktorstwa i był związany z Deutsche Theater in Berlin, wystawiał swoje rysunki w Wiedniu, studiował malarstwo u Maurice’a Denisa. Po powrocie do Wiednia był uczniem Gustawa Klimta. Pracował w Münchner Schauspielhaus, Wiener Burgtheater, jako profesor w l. 1950-1958 w Wiener Kunstgewerbeschule, w l. 1955-1959 członek Wiener Secession. Po wojnie w l. 1945-1952 prowadził szkołę mistrzowską w zakresie kursu fresku na ASP w Wiedniu, zorganizował tutaj szkołę fresku i gobelinu.

austriackiego, krajowego rządu Salzburga oraz w prywatnych kolekcjach w Austrii i poza nią. Między innymi Ministerstwo Związkowe Edukacji i Sztuki Austrii zakupiło od artystki w r. 1971 gobelin *März* (Marzec), a w 1974 r. gobelin *Der blaue Blumenstrauß* (Błękitny bukiet kwiatów)⁹³.

Brak jest informacji na temat jej twórczości scenograficznej – projektów czy realizacji.

Od 1994 r. zajęła się również malarstwem i rysunkiem, tworząc obrazy w technice olejnej oraz prace na papierze w technice akwareli i tuszu. W tym celu podjęła się kształcenia w ramach kursów (rysunek aktu i portretu) w Volkshochschule (była to prawdopodobnie jedna z „Die Wiener Volkshochschulen”). W 1989 r. został wydany, zapewne nakładem artystki, niewielki katalog z barwnymi reprodukcjami jej obrazów olejnych, akwrel i prac lawowanych tuszem⁹⁴.

W latach 2003–2019 Soja Fabinski brała udział w różnych wystawach, głównie w Kunstgalerie Meduna w Wiedniu⁹⁵ – niewielkiej galerii prowadzonej przez Polkę, Krystynę Medunę. Przy większych objętościowo prezentacjach galeria korzystała z innych lokalizacji.

20 marca 2009 r. artystka pokazała swoje prace malarskie wespół z inną malarzką, Barbarą Vecer, w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Wiedniu. Wernisaż wystawy *Natur-Verbundenheit. Bilder von Soja Fabinski und Barbara Vecer* (Powiązania z naturą. Obrazy Soi Fabinski i Barbary Vecer) odbył się w Sali Sobieskiego. Jak wynika z relacji z otwarcia wystawy:

swoje prace poświęcone naturze i jej zjawiskom zaprezentowały w pierwszym dniu kalendarzowej wiosny dwie cenione, działające w Wiedniu artystki Soja Fabinski i Barbara Vecer. Wernisaż odbył się pod honorowym patronatem Stacji Naukowej PAN w Wiedniu oraz stowarzyszenia Polskich Inżynierów i Techników w Austrii. Otwarcia wystawy dokonał dyrektor Stacji Naukowej PAN, prof. Bogusław Dybaś. (...) Zgodnie z tytułem wystawy, obrazy przedstawiały różnorodne krajobrazy i zjawiska przyrody. (...) Prace malarskie uświadamiają nam różnorodność natury, jej potęgę, jak i też kruchość⁹⁶.

⁹³ Internet; Kunstbericht 1970–1971 (zakup gobelinu *März* za 10 000 DM Kunstbericht 1974 (zakup gobelinu *Ber Blaue Blumenstrauss* za 16.200 DM).

⁹⁴ Katalog *Soja Fabinski*, 1989, stron 9, format 21 × 21 cm, il. barwne.

⁹⁵ Galeria sztuki w Wiedniu przy Quellenstrasse 24 A powstała w 1994 r. i prowadzona była przez Krystynę Medunę, polską emigrantkę, od 1982 r. w Austrii, absolwentkę studiów handlu zagranicznego, nauczycielkę jęz. angielskiego, stylistkę i dekoratorkę z zamiłowaniem do poezji i malarstwa. W 2019 r. galeria obchodziła uroczyste 25-lecie istnienia, uświetnione wystawą *Klimawandel* (Zmiany klimatyczne). Zorganizowała prawie 300 wystaw w Austrii i za granicą z udziałem ok. 500 międzynarodowych artystów.

⁹⁶ Internet; strona utworzona 29 VII 2012 r.

Soja Fabinski należała do grupy dziesięciu wiedeńskich artystów, zrzeszonych jako Künstlergruppe „New York”⁹⁷, w ramach której wystawiała swoje prace, jak to miało miejsce w Wiedniu w 2009 r.

Kalendarium wystaw prac malarskich Soi Fabinski:

Czas trwania wystawy	Tytuł wystawy i charakter w niej udziału	Miejsce wystawy
2003 III-IV	<i>Frühlingsstimmung</i> (Nastroj wiosny) – wystawa indywidualna	Kunstgalerie Meduna, Wiedeń
2003 IX	<i>Świat w oczach kobiet</i> * – wystawa zbiorowa	Galeria Pod Dachem Nieba, Ciechocinek
2009 III	<i>Natur-Verbundenheit</i> (Powiązania z naturą) – wystawa w duecie z Barbarą Vecer	Stacja Naukowa PAN w Wiedniu
2009	<i>New York-Wiedeń</i> – wystawa zbiorowa artystów z Wiednia	Wiedeń
2011 X-XII	<i>Herbstliche Impressionen</i> (Impresje jesienne) – wystawa zbiorowa	Kunstgalerie Meduna, Wiedeń
2013 X-XI	<i>Herbstliche Impressionen</i> (Impresje jesienne) – wystawa zbiorowa	Kunstgalerie Meduna, Wiedeń
2017 I-II	<i>Winter Impressionen</i> (Impresje zimowe) – wystawa zbiorowa	Sonnwendgasse 58 Wiedeń / Kunstgalerie Meduna, Wiedeń
2017 IX-X	<i>Impressionen von der Weichsel</i> (Impresje nad Wisły) – wystawa zbiorowa	Festsaal Neumarktgarten Flurschützstr. 1a Wiedeń / Kunstgalerie Meduna, Wiedeń
2019 IX	<i>Polnische Landschaften</i> (Polskie pejzaże) – wystawa zbiorowa	Festsaal Neumarktgarten Flurschützstr. 1a Wiedeń / Kunstgalerie Meduna, Wiedeń

* Internet: Ciechocinek.pl – Ekspozycja *Świat w oczach kobiet* w ramach Spotkań Kultur Świata w Ciechocinku, od 15 IX 2003 r.

W 2010 r. Kunstgalerie Meduna w Wiedniu na swojej stronie internetowej stworzyła wykaz artystów, z którymi współpracuje, z uwzględnieniem ich podstawowych danych (imię i nazwisko) oraz rodzaju i techniki wystawianych w tejże galerii prac. Na liście figuruje Soja Fabinski jako artystka prezentująca swoje akwarele.

Artystka była zaprzyjaźniona z wieloma osobami w Polsce. Z niektórymi miała regularny kontakt aż do śmierci. Przyjeżdżała do kraju z mężem, Cezarym

⁹⁷ W skład Künstlergruppe „New York” wchodził: Aigner Robert, Blettinger Dorrit, Mag. Fabinski Soja, Dr. Hristoforoglu Katharina, Kimmel Annemarie, Knirsch Helga, Kostroun Christa, Oscheld Sonja, Seebacher Franz, Sokol Sigfried. Internet: erbse.at (dostęp 20.10.2025).

Fabińskim, nie tylko w celach rodzinnych, towarzyskich, turystycznych czy wypoczynkowych, ale także artystyczno-twórczych. Uczestniczyła bowiem w zorganizowanych plenerach malarskich, np. w Osieku czy Ciechocinku. Plonem jej aktywności twórczej w Polsce były prezentowane później, głównie w Kunstgalerie Meduna, prace przywiezione do Wiednia.

Swoje zainteresowania artystyczne kierowała również w stronę muzyki. Poza faktem związanym z tym, że jej mąż był artystą muzykiem, czy też w nawiązaniu do swojego wykształcenia w zakresie scenografii, umożliwiającą kontakty ze scenami muzycznymi, sama odczuwała potrzebę słuchania muzyki „na żywo”. Systematycznie uczestniczyła w słynnych dorocznych koncertach noworocznych Filharmoników Wiedeńskich, odbywających się zawsze w wielkiej („Złotej”) Sali Wiener Musikverein⁹⁸.

Po śmierci Soi Fabinski 21 listopada 2019 r. w Wiedniu (gdzie również została pochowana w rodzinnym grobie obok Cezarego Fabińskiego) pozostawiony przez nią dorobek artystyczny mógł nadal służyć innym. Część jej prac trafiła, jako artystyczne wyposażenie wnętrz mieszkalnych, do nowo wybudowanego i urzędowego domu pomocy dla kobiet (Frauenhaus)⁹⁹. W inicjatywie przekazania prac artystki na rzecz Frauenhausu uczestniczyła jej przyjaciółka i jednocześnie dysponentka jej spuścizny, Sonja Oschelda, którą poznała jako uczestniczkę wspólnego kursu artystycznego w Volkshochschule. Drugą inicjatywą zrealizowaną przez przyjaciółkę Soi Fabinski było nieodległe w czasie przeprowadzenie, z udziałem innych zaprzyjaźnionych pań, akcji związanej z prezentacją pozostałych po zmarłej artystce prac i ich sprzedażą na rzecz związku Pro Juventute¹⁰⁰.

Zarys i charakterystyka twórczości artystki

Dość skromna ilość dostępnych materiałów, głównie reprodukcji prac artystki, pozwala przybliżyć jej sylwetkę twórczą jedynie w ograniczonym zakresie. Brak jest informacji zwłaszcza z wcześniejszego okresu – po studiach, a przed 1994 rokiem, kiedy to zajmowała się (potencjalnie) scenografią i tkactwem artystycznym.

Charakteryzując jej twórczość można stwierdzić, iż w zakres jej zainteresowań tematycznych wchodziły przede wszystkim motywy natury, takie jak: człowiek,

⁹⁸ Rokroczna inicjatywa muzyczna; koncert po raz pierwszy wykonany przez Filharmoników Wiedeńskich odbył się 31 XII 1939 r., a od 1942 r. odbywa się w Nowy Rok.

⁹⁹ Internet; Mein Bezirk, 11 V 2022 r. „Erstes Frauenhaus im Bezirk Korneuburg eröffnet”, noem.at stockerau, 6 V 2022 r.

¹⁰⁰ Internet: Mein Bezirk, 11 V 2022 r. „Peglers Kunst im Kuhstall” unterstützte Pro Juventute (Bezirk Korneuburg/Starnwörth).

ptaki, krajobrazy, drzewa i kwiaty. Ale również interesowały ją motywy związane z architekturą: malownicze fragmenty miast (uliczki, zaułki, dawna architektura) czy zabudowa na wsi, z budynkami osadzonymi w miejscowym pejzażu.

Bogata wyobraźnia wiodła artystkę również ku formom abstrakcyjnym. Za przykład niech posłużą cztery monumentalne realizacje (jedyne dostępne w formie wizualnej): gobeliny o kompozycji wertykalnej. Są to:

1. *Figur in Strahlen*¹⁰¹ (Postać w promieniach), nabyty w 1963 r., o wymiarach 210 × 140 cm,
2. *Zwei Baume*¹⁰² (Dwa drzewa), nabyty w 1964 r., o wymiarach 196 × 136,8 cm,
3. *Ohne Titel*¹⁰³ (Bez tytułu), brak daty powstania, o wymiarach 240 × 130 cm (przedstawienie trzech ptaków w locie),
4. *Ohne Titel*¹⁰⁴ (Bez tytułu), ca. 1965-1969, o wymiarach 164 × 138 cm (przedstawienie form abstrakcyjnych, powiązanych z tematyką muzyczną).

Inne tapiserie, jedynie wzmiankowane w dostępnych materiałach, to:

1. *März* (Marzec), nabyty w 1970 r., brak danych,
2. *Der blaue Blumenstrauß* (Błękitny bukiet kwiatów), nabyty w 1974 r., brak danych,
3. *Sequenz in Dur*¹⁰⁵ (Sekwencja w tonacji dur), 1997, brak danych.

Przedstawione gobeliny prezentują wobec siebie całkowicie odmienne światy wyobraźni i formy realizacji wizualnej. Każdy z nich ma własną, autonomiczną tonację barw. Paleta kolorów jest oszczędna, podkreślając wyraźnie formę. Pierwsza z wymienionych prac, nawiązująca w sposób bezpośredni ideowo i formalnie do twórczości Paula Klee¹⁰⁶, jest niemal tkanym witrażem: przybrała charakter mozaiki optycznej, zapożyczona z innej sztuki monumentalnej, przejmując „obrysowane” podziały pól wypełnionych barwą, przy czym koloryt (zestaw „niuansowanych” barw komplementarnych: żółcieni-błękitu i oranżu-fioletu) jest tutaj przesycony światłem. W kolejnej pracy uwagę zwraca sposób i forma ujęcia tematu: giętkie, o organicznym charakterze linie tworzą zarówno formę tytułowych drzew, jak i aranżowaną przestrzeń. Artystka używa tu zaledwie dwóch kolorów do wykreowania mocnych w wyrazie plam barwnych: błękitu (w ciemnym i jaśniejszym

¹⁰¹ Artothek des Bundes (2024): obiekt nr 8101.

¹⁰² Jw.: obiekt nr 8805.

¹⁰³ Dorotheum, 15 IV 2019, Lot nr 140- 03 9 068 /0001

¹⁰⁴ Artnet.

¹⁰⁵ Artprice.com. BY ARTYARKET: wymieniona jest tutaj Soja Fabinski-Tiller, artystka urodzona w 1932 r., z podaniem jej dwóch dzieł z publicznych aukcji w kategorii tkaniny artystycznej.

¹⁰⁶ Paul Klee (1879-1940) – malarz i grafik szwajcarski, stworzył bardzo indywidualny styl bliski abstrakcji.

odcieniu) oraz chłodnego cynobru, na którego tle uczytelnia się rysunek koron drzew, podkreślony jeszcze fakturą zastosowanego materiału. Następny gobelin, z motywem ptaków umieszczonych w przestworzach, opiera się na silnym kontraście barw i dynamice formy. Biegące po linii diagonalnej w górę szerokie trzy pasma światła uwydatniają „taniec” trzech zwartych ze sobą ptaków. Kolorystyka: błękit pruski (rozjaśniany i przyciemniany), chłodna czerwień oraz biel i czerń, daje chłodny klimat całemu wyobrażeniu. Ostatni z gobelinów, utrzymany w ciepłej tonacji żółceni, brązu i czerwieni, o silnym kontraście walorowym, ma charakter abstrakcyjny. Ekspresja formy, nawiązująca w swoim kształcie do, jak się zdaje, części instrumentów muzycznych, strunowych, tworzy ogromną dynamikę przedstawienia. Głębię tego tkanego obrazu podkreśla ciemne tło z delikatnie wkomponowanymi pasmami fioleto.

Tendencje w sztuce, jakie bliskie były Soi Tiller, to przede wszystkim ekspresjonizm abstrakcyjny, dominujący w sztuce lat 50. XX w. To główny kierunek w malarstwie tamtego czasu, poszukujący „idei wzniosłości i duchowości”¹⁰⁷. Artysty starali się skupić na walorach formalnych obrazu. Ekspresjonizm abstrakcyjny – szkoła nowojorska był ruchem artystycznym kształtującym się w malarstwie amerykańskim w latach 40. XX w. pod wpływem nowoczesnego malarstwa europejskiego. Ruch ten łączył w sobie głębię emocjonalną i nawiązanie do niemieckiego ekspresjonizmu, z antyfiguratywną estetyką europejskich szkół abstrakcyjnych typu futurizm, bauhaus czy kubizm.

Jednym z dwóch nurtów ekspresjonizmu abstrakcyjnego było malarstwo akcji, gestu (*action painting*)¹⁰⁸, oparte na przypadkowości, działaniu spontanicznym i uznające jako pierwszoplanowy – akt twórczy artysty. Odwoływało się ono do podświadomości twórcy, odruchowych działań – jako jedyne autentycznego sposobu tworzenia. Drugi nurt to malarstwo barwnych płaszczyzn (*color field painting*)¹⁰⁹, gdzie kolor stanowił najistotniejszy element: artysta skupiał się na przedstawieniu barwy, rozpostartej na dużej powierzchni, jako nośnika emocji.

¹⁰⁷ Artlandn (Soja Fabinski).

¹⁰⁸ *Action painting*, jako nurt wewnątrz ekspresjonizmu abstrakcyjnego, w zakresie techniki malarskiej polegał na wykorzystaniu sposobu bezpośredniego rozlewania farby na płótno. Przedstawiciele: Jackson Pollock (1912-1956) – amerykański malarz, Willem de Kooning (1904-1977) – amerykański malarz pochodzenia holenderskiego, Lee Krasner (1908-1984) – amerykańska malarka.

¹⁰⁹ *Color field painting* (malarstwo barwnych płaszczyzn) – jedna z głównych, obok *action painting*, tendencji w malarstwie amerykańskim, po II wojnie światowej, w ramach ekspresjonizmu abstrakcyjnego (zwanego też szkołą nowojorską). Artystów nowojorskich interesował potencjał ekspresji zawarty w barwie i możliwość stworzenia złudzenia masy i ruchu. Kolor jest tutaj najważniejszym elementem obrazu, a podstawową ideą – przekazanie jego emocjonalnego oddziaływania. Przedstawiciele: Mark Rothko (1905-1970), Helen Franckenthaler (1928-2011), Clyfford Still (1904-1980), Barnett Newmann (1905-1970).

Nie mając możliwości szerszego porównania prac Soi Tiller, trudno dopatrywać się w jej działaniach artystycznych jakiejś jednolitej, konsekwentnej tendencji stylistycznej. Nie wiadomo też, czy jej gobeliny powstawały jako cykle tematyczne, czy też były pracami pojedynczymi. Z kolei brak jakiegokolwiek przykładu prac scenograficznych wyklucza możliwość omówienia jej działalności projektowej w tym zakresie.

Jednak myślenie w kategoriach scenografii uwidocznilo się znacząco w jej późniejszych, w innej skali realizowanych pracach, a mianowicie – w obrazach olejnych i częściowo w akwarelach, które zaczęły powstawać od 1994 r. Jej prace malarskie z serii *Träume* (Sny), z pojawiającymi się w polu obrazowym enigmatycznymi postaciami- duchami, zdającymi się przenikać ciemną i tajemniczą abstrakcyjną przestrzeń, są dalekim echem nowej wówczas, w latach 50. XX w., figuracji. Chłodna kolorystyka i kontrast barw (ciemny błękit – chłodna jasna czerwień), tworzących swoistą dramaturgię, wprowadzają widza w niepokojącą, mało przyjazną, nieznaną krainę nostalgii i zagadkowości. Dwa nokturny, obrazy olejne *Toscana* i *Irland*, utrzymane w ciemnej, chłodnawej aurze, ze zwięzłą, uproszczoną charakterystyką pejzażu, mają wręcz teatralne oświetlenie, niemal dosłownie wprowadzone w obraz; w *Toskanii* daje ono białawą poświatę przy wijącej się u podnóża gór drodze, natomiast w *Irlandii* jest to biała ściana wiejskiego domu, mająca sama charakter źródła światła. Silny kontrast barwny występuje także w pejzażu leśnym, dziennym – obrazie olejnym *Eichen* (Dęby), z zaakcentowanym pierwszym planem kompozycji: ciemnym, niemal czarnym opłotowaniem i parą, równie jak ono, ciemnych drzew, usytuowanych symetrycznie wobec siebie i tworzących niejako bramę wejściową do lasu.

Z kolei spośród prac wystawionych w 2009 r. w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu uwagę zwracają cztery obrazy olejne: dwie abstrakcje i dwa pejzaże. Obrazy abstrakcyjne skonstruowane są z płynnych, miękkich form organicznych, przypominających nacieki, utrzymanych w ciepłych ugrowo-brązowych tonach z lokalnie podkreślonym zarysem formy ciemną, czarną farbą i rozświetleniami smugami bieli. Natomiast *Pole maków* i *Pejzaż nadwodny z drzewami i mostem w tle* to klasyczne pejzaże, namalowane w duchu postimpresjonizmu. Pogodne w klimacie, utrzymane w stosunkowo jasnej kolorystyce.

Prace w technikach wodnych – akwarele i rysunki lawowane tuszem, których artystka wykonała większą ilość, można podzielić na cztery grupy tematyczne: studia postaci (akty), pejzaże, kwiaty i motywy architektury.

Studia aktów, w technikach rysunkowo-malarskich na papierze, są dość klasyczne w swoim wyrazie. Kompozycje te, zawsze wielofigurowe, mają w swoim polu obrazowym różnorodne układy, głównie całych postaci. Jedne z nich są w typie klasycznych studiów aktu, z zarysem postaci i sumarycznym, szkicowym zaznaczeniem światłocienia, wykonane swobodnie, z trafną charakterystyką anatomiczną modelu. Inne, potraktowane bardziej kreatywnie, mają też bardziej spójny charakter: modele są aranżowane w podobnych pozach, czasem bardziej dynamicznych, niemal tanecznych, innym razem w układach statycznych. Ta kreacja artystyczna, polegająca na stworzeniu jakości wizualnej skonstruowanej z ludzkich figur, wsparta jest środkami malarskimi w postaci plam jednobarwnych, czerwonych i bieli. Preferowana przez artystkę czerwień, w zastosowaniu malarsko-rysunkowym, współuczestniczy w kształtowaniu formy, uwydatniając sylwetki modeli wobec tła. Z kolei plamy i smugi białej tempery czy gwaszu, jako padającego światła, wzmacniają efekt przestrzenności formy.

Artystka zamieściła w swoim niedużym katalogu portret mężczyzny w okularach – studium głowy modelu, wykonane czarnym tuszem, ze swobodnym rysunkiem i plamami walorowymi kładzionymi z rozmachem, wyrażające jego napięcie wewnętrzne.

Akwarelowe pejzaże, z katalogu prac artystki, noszą wyraźny charakter scenograficzny: powtarzający się na kolejnych planach kompozycji motyw (drzewo w *Pejzażu wiejskim* czy fale w *Pejzażu nadwodnym*) z pierwszego planu, zaznaczony bardzo ciemną (czarną czy brązową) farbą, z pewnością dobrze zaistniałby, w odpowiedniej skali, na scenie, tworząc tło dla przedstawienia. Podobne zastosowanie mogłyby mieć dwa studia architektury (*Dachy domów z wieżą kościoła*, *Zabudowa podwórza wiejskiego*), uproszczone, sugerujące ukazane miejsca, być może powstałe jako projekty do scenografii.

Dwa inne pejzaże, z wystawy w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu, zaobserwowane ze wzgórza (*Toskania – z architekturą miasta na wzgórzu w głębi* i *Krajobraz górski z rzeką* – praca niemal monochromatyczna, z aurą pochmurnego dnia), wydają się bardziej niezależne, mogą, ale nie muszą wiązać się ze scenografią.

Z pleneru w Ciechocinku pochodzi obraz z motywem zabudowy miejskiej: przedstawia zakątek z fragmentami wysokich kamienic, rozdzielonych wąską ulicą. Oszczędny w użyciu koloru, wykazuje pewne powinowactwo z pracami Paula Cezanne’a¹¹⁰.

---

¹¹⁰ Paul Cezanne (1839-1906) – malarz, jeden z najwybitniejszych artystów francuskich; stosował prostą, logiczną konstrukcję obrazu, geometryzując kształty obserwowanych w naturze przedmiotów, modelował je kolorem, dążąc do syntezy formy i harmonii środków malarskich.

Interesująca jest koncepcja artystyczna niedużej akwareli *Uliczka miejska z czerwonym parasolem* (własność prywatna), gdzie szkicowy rysunek tuszem, sugerujący podziały i detale budynków w zabudowie ulicy, skonfrontowany został z kolorem – szerokimi plamami swobodnie kładzionych na papier jednolitych barw żółceni, popielu, czerwieni i ciemnego błękitu. Tutaj efekty graficzno-malarskie i sam motyw budują, dobrze uchwycony, klimat miejsca.

Kwiaty również inspirowały twórczo artystkę, dając jej dużo swobody w kreowaniu ich form i barw. Kompozycje kwiatowe to głównie duety, tria czy rozbudowane bukiety, przedstawione w ujęciu górnobocznym i usytuowane centralnie w polu obrazowym. Kształty i kolory poszczególnych gatunków kwiatów pojawiają się w otoczeniu przynależnych im liści czy gałązek, precyzujących ich botaniczną klasyfikację, ale przede wszystkim tworzących formalno-kolorystyczny kontekst uwydatniający ich urodę i charakterystykę. Każda z tych prac to indywidualna, harmonijna paleta barw. Dwie z tych akwarel (*Kwiat magnolii w rozkwicie*, *Trzy kwiaty magnolii*) trafiły w formie reprodukcji na plakat wystawy indywidualnej Soi Fabinski w 2003 r. w Wiedniu (Kunstgalerie Meduna) oraz na zaproszenie otwarcia wystawy w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu w 2009 r.

Artystka nie zapomniała o swoich rosyjskich korzeniach ze strony matki. Rosyjska znajoma z Wiednia Soi Fabinski, Alisa Kuchar – reporterka „Nowowo Wierskiewo Żurnała”, wspomina¹¹¹, iż artystka pięknie mówiła po rosyjsku, mimo że urodziła się w Pradze i tutaj spędziła dzieciństwo oraz nigdy nie była też w Rosji. Jednak przede wszystkim w domu rodzinnym rozmawiano po rosyjsku; poza tym korzystała z książek rosyjskojęzycznych z zasobów domowej biblioteczki, którą z czasem, już w Wiedniu, podarowała innym.

Rosyjski akcent wizualny – reprodukcja barwna obrazu olejnego jej autorstwa – pojawił się w związku z wydaniem niewielkiego katalogu jej prac. Na okładce tegoż katalogu umieściła nostalgiczną, nieco baśniową wizję cerkwi prawosławnej, utworzonej z zespołu wieżyczek z charakterystycznymi kopułami w tajemniczym, mrocznym pejzażu.

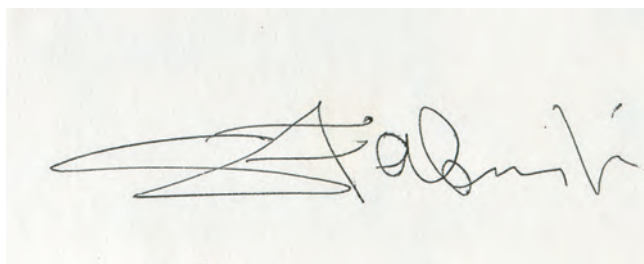
Na pośmiertnej już prezentacji i wyprzedaży jej prac, na początku maja 2022 r., można było napotkać wykonane w różnych technikach obrazy, ze wszystkimi podejmowanymi przez nią tematami, np. *Studium aktów* (akwarela), *Drzewa w pejzażu* (olej na płótnie), *Pole maków* (olej na płótnie), *Fragment ulicy* (tusze), *Toskania* (akwarela). Przeżycia, marzenia, tajemnice – wewnętrzny świat artystki, wyrażony w prostych,

---

¹¹¹ Alisa Kuchar, *Zoja Fabinskaja...*

Il. 27. Soja Fabinski-Tiller (fragment fotografii z wernisażu jej wystawy indywidualnej *Frühlingsstimmung* w Kunstgalerie Meduna w Wiedniu w dniu 22 marca 2003).
Fot. Kunstgalerie Meduna, Wien; oprac zdjęcia Aleksander Gaca

Il. 28. Autograf Soi Fabinski-Tiller (z dedykacji z 2002 r.,
w katalogu jej prac malarskich *Soja Fabinski* z 1989)

Il. 29. Okładka katalogu prac malarskich Soi Fabinski-Tiller *Soja Fabinski*, 1989.
Fot. Aleksander Gaca

Il. 30. Plakat wystawy indywidualnej Soi Fabinski-Tiller w Kunstgalerie Meduna w Wiedniu (22 marca – 14 kwietnia 2003). Na plakacie reprodukowane są dwie akwarele artystki, powstałe przed 2003 *Kwiat magnolii w rozkwicie* oraz *Trzy kwiaty magnolii*

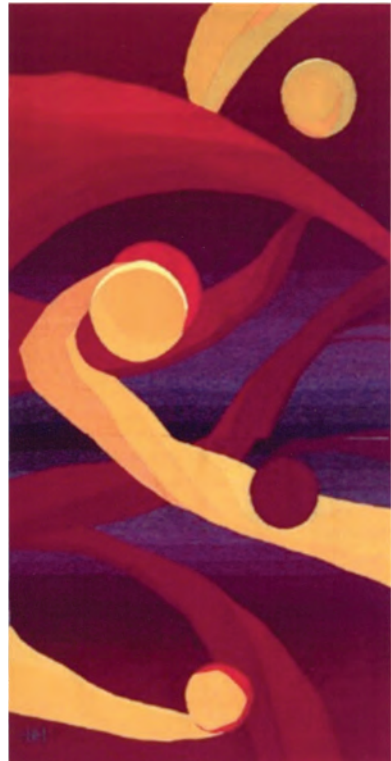
Il. 31. Wernisaż wystawy obrazów Soi Fabinski-Tiller, 22 marca 2003, w Kunstgalerie Meduna w Wiedniu. Na zdjęciu od lewej strony: Oswald Kuppelwieser, Ewa Jablonski i Soja Fabinski-Tiller. Fot. Kunstgalerie Meduna, Wien

Il. 32. Wernisaż wystawy obrazów Soi Fabinski-Tiller i Barbary Vecer, 20 marca 2009, w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu (Sala Sobieskiego). Fot. Stacja Naukowa PAN w Wiedniu

Il. 33. Gobelin, *Bez tytułu*, brak daty

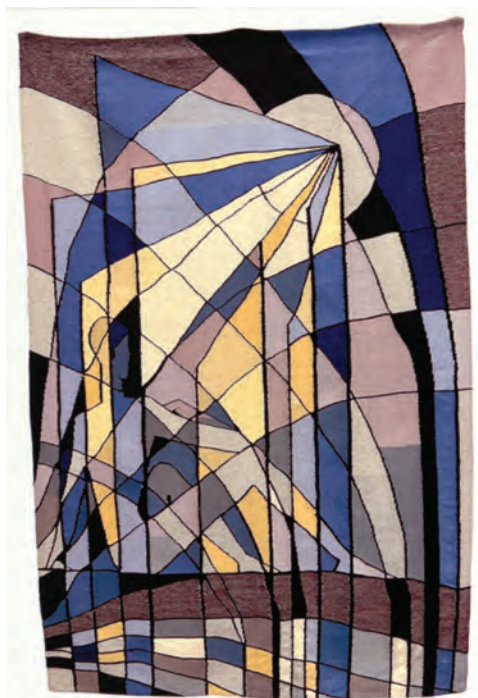

Il. 34. Gobelin, *Bez tytułu*, brak daty

Il. 33-36. Przykłady gobelinów tkanych przez Soję Fabiński-Tiller według projektów własnego autorstwa

Il. 35. Gobelin, *Dwa drzewa*, przed 1963

Il. 36. Gobelin, *Postać w promieniach*, przed 1964

Il. 37. Obraz z cyklu *Sny*, przed 1989

Il. 38. Obraz z cyklu *Sny*, przed 1989

Il. 37-44. Przykłady malarstwa Soi Fabinski-Tiller w technice olejnej

Il. 39. Obraz *Bez tytułu*, przed 2009

Il. 40. Obraz *Bez tytułu*, przed 2009

Il. 41. Obraz *Toskania*, przed 1989

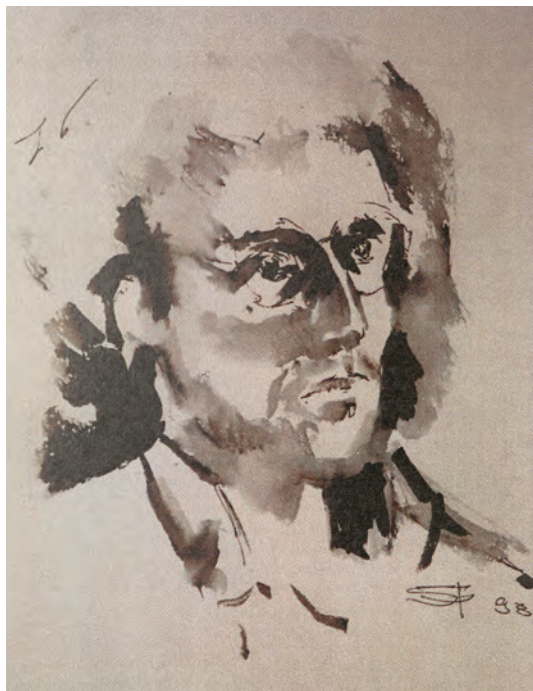
Il. 42. Obraz *Ciechocinek*,
wrzesień 2003

Il. 43. Obraz *Pejzaż z drzewami i mostkiem w tle*, przed 2009

Il. 44. Obraz *Pole maków*, przed 2009

Il. 45. Rysunek tuszem,
Portret mężczyzny w okularach, przed 1998

Il. 46. Rysunek tuszem,
Studium aktów, przed 1998

Il. 47. Akwarela, *Toskania*, przed 2009

Il. 48. Akwarela, *Pejzaż górski z rzeką*,
przed 2009

Il. 45-48. Przykłady prac Soi Fabinski-Tiller na papierze w technikach wodnych – tusz i akwarela

BIBLIOGRAFIA

- Adrjański Zbigniew, *Kalejdoskop estradowy 1944–1989. Artyści, twórcy, osobowości*, Warszawa 2002.
- Brodacki Krystian, *Historia jazzu w Polsce*, Kraków 2010.
- Flejterski Stanisław, *Wyższe szkolnictwo ekonomiczne w Szczecinie z perspektywy 75-lecia (1946-2021). Od Akademii Handlowej do wydziału Uniwersytetu Szczecińskiego*, „Przegląd Zachodniopomorski”, Szczecin 2021, t. 36(65), s. 405-420.
- Gaszyński Marek, *Fruwa twoja marynara: lata czterdzieste i pięćdziesiąte – jazz, dancing, rock and roll*, Warszawa 2006.
- Jacobsen Marcin, *Big Beat - jak to się zaczęło*, „Piosenka. Rocznik Kulturalny” 2019, nr 7, s. 113-131.
- Jakubowski Marek, *Mały leksykon bluesa*, Toruń–Warszawa 1992.
- Kuchar Alisa, Zoja Fabinska – wnuczka bielogwardijskiewo gienierała, „Nowyj Wienski Żurnał”, (Wiedeń) 19.10.2010.
- Łętowski Janusz, *Magia czarnego krążka. ABC kolekcjonera płyty*, Kraków 1981.
- Metzger Renata, *Radom między wojnami. Opowieść o życiu miasta 1918-1939*, Radom–Łódź 2012.
- Michalski Dariusz, *Piosenka przypomni ci... Historia polskiej muzyki rozrywkowej. Lata 1945-1958*, t. 2, Warszawa 2010.
- Radom. Szkice z dziejów miasta*, red. Jerzy Jędrzejewicz, Warszawa 1961.
- Soja Fabinski*, [katalog], Wiedeń 1989.
- Świąder Janusz, *Gwiazdy błyszczały wczoraj*, t. 1, Lublin 2014.
- Uniwersytet Szczeciński. Prekursorzy, założyciele i ludzie nauki*, red. Józef Stanielewicz, Włodzimierz Stępiński, Edward Włodarczyk, Szczecin 2015.
- Waschko Roman, *Poradnik: muzyka jazzowa i rozrywkowa*, Warszawa 1970.
- Wolański Ryszard, *Leksykon polskiej muzyki rozrywkowej*, t. 1, Warszawa 2003.